

A

NAGYBÁNYAI REF. EGYHÁZMEGYE

1908. SZEPT. 10. NAPJAN BIKSZÁDON TARTOTT

RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

*

AZ EGYHÁZMEGYE HIVATALOS KIADVÁNYA

NAGYBÁNYA
NÁNÁSY ISTVÁN KÖNYVNYOMDÁJÁBÓL

1908

A

NAGYBÁNYAI REF. EGYHÁZMEGYE

1908. SZEPT. 10. NAPJÁN BIKSZÁDON TARTOTT

RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

*

AZ EGYHÁZMEGYE HIVATALOS KIADVÁNYA

NAGYBÁNYA
NÁNÁSY ISTVÁN KÖNYVNYOMDÁJÁBÓL

1908

**A nagybányai reformált egyházmegye
1908. szept. 10. napján Bikszádon tartott közgyűlésén
jelen voltak:**

Széll György esperes és **Helmeczy József** egyházmegyei gondnok
elnöklete alatt:

Balogh István, Sátor Dávid, Szabó József, Nagy Elek, Tóth Dániel
lelkészi tanácsbírák.

Tóth Mór, dr. Dezső Kálmán, Csaba Adorján, Szilágyi Tihamér,
Sinka Lajos világi tanácsbírák.

Magoss Ferencz lelkészi, Torday Imre világi főjegyző.

Soltész Elemér lelkészi, dr. Helmeczy Pál világi aljegyző.

Nagy Lajos közpénztárnok.

Dr. Harcsár Géza ügyész.

Balajthy Károly, Bartók Károly, Bogdán Lajos, Dávid Sándor,
Gachal János, Hajdu Péter, Joó Kálmán, Kálmán Sándor, Kató Béla,
Kiss Sándor, Kócsi Péter, Makai Elek, Melegh Albert, Nagy Károly,
Nagy Mihály, Nagy Sándor, Oláh Sándor, Öry Tamás, Papp József,
Papolczy Zoltán, Szabó Károly, Szentgyörgyi Zsigmond, Sziky Ádám
rendes lelkészek, Czelder Béla segédlelkész.

Fábián István, Kádár Károly tanítótestületi képviselők.

Szilágyi Elek adorjáni, Bátor Dániel amaczi, Bagoly Albert aranyos-
medgyesi, Erdei Bálint avasujvárosi, Osváth Elek batizi, ifj. Magoss
Gedeon egrii, Szalkai János garbolczi, Puskás Lőrincz hiripi, Hankovszky
Géza józsefházai, Dóczi Imre kishodosi, Angyalosi József kispaládi,
Ölyüs Lajos köszegremetei, Tóth Imre krassói, Balogh Géza lázárii,
Bartha Énok magosligeti, Czelder Béla méhteleki, Osváth László mikolai,
Tóth István misztótfalui, dr. Ajtai Nagy Gábor nagybányai, Krakkó
Zsigmond nagyhodosi, Tóth János nagypaládi, Kánya Lajos patóházai,
Szabó István pettyéni, Varga Gyula szamoskóródi, Lénárt Imre szatmár-
hegyi, Neupauer János színerváraljai, Szoboszlai Sándor tisztabereki,
Szeőke Sándor udvarii, Gacsályi Károly uszkai, Józsa Károly vámfalui
képviselők.

79. A kilenczvenedik zsoltár első versének eléneklése és esperes ur buzgó imádsága után egyházmegyei gondnok ur a közgyűlést következő beszéddel nyitotta meg:

Nagytiszteletű és Tekintetes Egyházmegyei Közgyűlés!

Itt e bérczes hegyek alján, hol csak ritkán hangzik fel magyar szó s idegen a magyar tulajdon hazájában; misszió-telepünk e végső pontján, hová egész egyházmegyénk missziót teljesíteni jött anyaszentegyházunk érdekében s e mellett oszlopot emelni a magyar hazafiságnak s a magyar állameszmének: szívemből üdvözlöm a csaknem teljes számban egybegyűlt közgyűlés tagjait.

Nagytiszteletű és Tekintetes Egyházmegyei Közgyűlés!

Első sorban is szomorú kötelességet teljesítek, mikor megemlékezem egyetemes protestáns egyházunk kimagasló alakjának, egyházkerületünk ősz patriárchájának és püspökének haláláról. Mikor e megdöbbentő esetről értesültem, sürgönyileg fejeztem ki a család előtt egyházmegyém részvétét; a temetésen elnöktársammal, nagytiszteletű esperes urral részt vettünk, a ravatalra az egyházmegye részéről koszorut tettünk. A család az egyházmegye részvéteért már köszönetet is mondott.

Arra kérem a nagytiszteletű és tekintetes egyházmegyei közgyűlést, hogy az általunk tett lépéseket utólagosan jóváhagyni s egyidejűleg a megboldogult emlékét és felejtethetlen érdemeit — ki anyaszentegyházunk ügyeit a legnagyobb buzgósággal, tudással, odaadással, önzetlenséggel s benső érzéssel és igaz szeretettel szolgálta — jegyzőkönyvünkben megörökíteni szíveskedjék.

Nagytiszteletű és Tekintetes Egyházmegyei Közgyűlés!

Nehéz időket élünk. Elégedetlenség ütött tanyát mindenütt s ennek nyomán új tanok keletkeznek s vernek gyökeret a könnyen hívő emberi lelkekben, melyek rombolólag hatnak nemcsak a társadalmi rendre, az igaz hazafias érzésre, de megtámadják az istenség eszméjét, törnek a vallásos érzés lángjának kioltására, annak a lángnak kioltására, mely legdrágább kincse az élet küzdelmeiben kifáradt emberi léleknek.

Hajdan az ősök, még a pogány vallás korszakában, legféltettebb javaikat, legnagyobb kincsüket áldozták az Isten oltárára, Istené volt földi javaik legszebb része. Ma is állít bálványt szívében a korhadó emberiség, de ez a bálvány többé nem a vallásos hit emelésére, erősítésére szolgál, hanem — más világnézetek szerint — a világ legfőbb javának, a mammonnak imáadására.

A mai kor legtöbb emberének a mammon, az anyagiság a hite, istene, lelke, mindene.

Az emberi érzés eme rút szenvedélyét mi irthatná ki más, mint a vallásos hit, a tiszta evangéliomi hit, Jézus Krisztus tanításának meggyőző ereje. Oda kell azért fordulni ezerszer meg ezerszer ahoz az üdítő forráshoz, melyből a keresztyénség első emberei merítették lelki táplálékukat; melynek lelket és testet edző ereje megtanít bennünket az ellenállásra minden oly tévtanokkal szemben, melyek a társadalmi rend és hazafias érzés megbontására, a vallásos hit kioltására vezetnének.

Reánk, magyar kálvinistákra azonban a magas emberi célok szolgálatán, a vallásos hit ápolásán, anyaszentegyházunk megerősítésén, a kálvinista öntudat ébrentartásán kívül még más is vár.

Vallásunk a szabadelvűség és felvilágosodás zászlóvivője volt mindenha s mindig magyar nemzeti célok szolgálatában és védelmében állott.

Mindnyájan tudjuk, hogy volt idő, mikor a vén Európának legidősebb alkotmánya a magyar protestáns autonomia sánczai közt talált védelemre és onnan került ki épen.

És bár szívünkben, lelkünkben a vallásos hitbuzgóság egybe van forrva a hazaszeretet lángoló érzésével; bár a kálvinistáknak a magyar haza érdekében kifejtett tevékenysége és önfeláldozása soha határt nem ismert s bár fajmagyarok vagyunk mindnyájan: még sem mondhatnók, hogy a kormánynak dédelgetett gyermekei volnánk, annak jótéteményeiben arányosan osztoznánk; sőt ki kell mondanom — legalább a történetek azt bizonyítják — hogy sem erkölcsi, sem anyagi téren nem részesülünk kellő méltánylásban.

Hiszen csak az imént történt, hogy XVI. Gergely pápának brevéjével a magyar vegyes házasságokra a tridenti zsinat határozatától eltérőleg kimondott törvényesség X. Pius, a *csalhatatlan* római pápa *Ne temere* kezdetű dekrétumával eltöröltetett.

Bármiképpen vélekedjenek és bármiképpen igyekezzenek is egyes politikusok, egyes hittudósok a dekrétum érvényét magyarazni: elvitázhatatlan tény, hogy a mai rendeletnek semmi köze sincs a katolikus hitélethez, magához a valláshoz; hanem arra törekszik, hogy minden vegyes házasság megkötését a róm. kath. lelkészekhez terelje. Nem egyéb, mint egy lépéssel több arra, hogy a róm. kath. egyház közepkori uralmát, erejét minden sötétségével visszaállítsa.

Azért nemcsak vallásunk erkölcsi ereje, nemcsak egyházunk erkölcsi sulyja, nemcsak az állami törvények épsége ellen irányul e rendelet,

de egyenesen a lelkiismeret szabadsága ellen elkövetett merénylet az, mert háborgásba hozza és tartja a vegyes házasságot kötő házaspárok lelkiismeretét s a nem protestáns fél lelkébe örökké tartó méregként csepegteti be a tépelődés ama gondolatát, hogy e házasságból született gyermekek csak emberek előtt, de nem egyszersmind Isten előtt is törvényesek! Bár a róm. kath. egyházjog világra terjedő érvénye rég megszűnt, bár annak rendelkezései állami törvényeinkkel ellentétbe nem jöhetnek s bár a pápaság világi hatalmát vesztette: az államkormányzatnak még eddig nem volt eme középkorba illő rendeletre szava, nem élt törvényben biztosított jogával, hanem engedte, hogy a protestáns egyházak ellen intézett eme támadás megtörténjék s úgy látszik, nem törődik vele, ha abból örökös békétlenség és vallási türelmetlenség fejlődik is.

Nagytisztelatu és Tekintetes Egyházmegyei Közgyűlés!

Nekünk, magyarországi protestánsoknak van egy alaptörvényünk, az 1848. XX. t.-cz., mely a vallási egyenlőséget és viszonyosságot állapítja meg s kimondja, hogy Magyarországon minden felekezet közszükségletei állami javadalomból fedezendők. Melyik kormány volna hivatva e törvény teljes végrehajtására, ha nem éppen az a kormány, mely az 1848-iki eszmék diadalra jutásának köszönheti hatalmát s mely a 48-as eszmék letéteményesül kell, hogy tekintessék?!

Amidőn a jelenlegi kormány hatalomra jutott, első gondjai közé tartozott az állami és közigazgatási tisztviselők fizetésének — különben már az előző kormány által megkezdett — rendezése. Nagyon természetesen, igen helyesen; mert a mai életszükségletek ezt megkívánták. Mindenekről gondoskodott; de az állami szempontból magas erkölcsi missziót teljesítő, ma is nagy részben szegénységgel küzdő s e miatt sem társadalmi, sem tudományos téren kellően nem érvényesülhető protestáns lelkészekről — kiknek a 48-as ideális eszmékhez való törhetetlen ragaszkodása nagyban volt előmozdítója annak, hogy a 48-as párt uralomra került — mindaddig elfeledkezett; pedig zsinati törvényünket, mely a lelkész fizetését 2400 korona minimumban állapítja meg — tekintettel az 1848. XX. törvényczik megígért végrehajtására — szentesítette!

Szólhatnék még sok sérelemről, de minek is folytassam; csak lelkünket emésztjük, ha látjuk és tapasztaljuk, hogy a protestantizmus és annak lelkészi kara azokért a kiváló hazafias szolgálatokért, melyeket hazánk érdekében kifejtett: semmi méltánylásban nem részesül.

Nagytisztelatu és Tekintetes Egyházmegyei Közgyűlés!

Mindezek azonban ne csüggeszsenek bennünket s bár borultnak,

sötétnek látjuk is a jövőt s nem találunk derengő sugárra sehol sem: mégis bátorítson, biztasson és nyugtasson meg az a tudat, hogy valahányszor egyházmegyénk dolgainak kormányzása végett összejövünk, mindannyiszor tiszta kálvinista öntudattal szolgáljuk az emberiség nagy érdekeit, a tiszta evangéliomot, a hazaszeretetet, a felvilágosodás és szabadelvűség eszméit, melyek mindenkor fegyverei voltak a világosságnak a sötétség ellen s melyek utóvégre is diadalra fogják juttatni igazainkat.

Ezzel a közgyűlést megnyitottnak nyilvánítom.

Közgyűlésünk a lelkes beszédet osztatlan figyelemmel hallgatta, sűrű helyesléssel fogadta és jegyzőkönyvbe vétetni határozta.

80. Elnöki megnyitó beszéddel kapcsolatban

a hosszú és áldásos munkálkodás után az Urban elnyugodott főpásztorunknak, Hegymegi Kiss Áronnak, tiszántuli egyházkerületünk püspökének emlékezetét hálás kegyelettel örökíti meg jegyzőkönyvében egyházmegyénk.

Anyaszentegyházunk szolgálatában hosszúra terjedt nemes élete és nagy buzgósággal folytatott tevékenysége, érdemei, találjanak jutalmat az Urnál.

81. Egyházmegyei gondnok ur megnyitó beszédével kapcsolatban

egyházmegyénk közgyűlése kifejezést kíván adni ama sajnos tapasztalatnak, hogy a hivatolt pápai dekrétum kihirdetése és életbe léptetése egy részről a protestánsokat mélyen sérti, azokat régi jogaikban megháborítja, másrészt az ország belnyugalmát megzavarja, ugyanazért fölkéri egyházkerületi közgyűlést, hogy emelje fel tiltakozó szavát s hasson oda a konvent útján, hogy e pápai dekrétummal szemben találja meg az államkormány az utat és módot annak ellensúlyozására.

82. A megbízó levelek beszédével elnökség Papolczy Zoltán lelkészt bízta meg. Távolmaradásukat igazolták: Barkász Albert, Bodnár János, Dobos József, Hajdu Albert, Molnár Lajos, Pásztor István, Sipos Károly, Soltész János lelkészek. Képviselő nem küldését indokoltan jelentették: Apa, Kiskolcs, Kispeske, Ombod, Rozsály, Szárazberek egyházakból. Képviselőt nem küldtek és ezt nem indokolták: Felsőbánya, Homok, Kakszentmárton, Nagykolcs, Sárköz, Sárközujlak.

Közgyűlésünk alkotó tagjait az elől kitett sorrendben igazolja, az indokoltan távollevő lelkészek és képviselőt nem

küldött egyházak mentségeit tudomásul veszi. A képviselőt igazolatlanul nem küldött egyházak elnökségei mulasztásukat nov. 1-ig bírság terhe alatt igazolják az esperesi hivatal előtt.

83. Jegyzőkönyv hitelesítésére

az elnökség, jegyzők, Sátor Dávid, Tóth Mór tanácsbírák küldetnek ki. A hitelesítés helyét és idejét az elnökség állapítja meg.

84. A közgyűlés tagjai közt szétosztott nyomtatott tárgysorozat felolvasottnak tekintetvén, két rendbeli pótlással a tanácskozás sorrendjéül elfogadtatott.

85. Olvastatik a 6—1908. sz. egyházmegyei határozattal kiküldött szavazatbontó bizottságnak Avasujvárosban 1908. jul. 23-án fölvetett jegyzőkönyve. E szerint a lelkészi *ötödik* tanácsbírószágra beérkezett 42 érvényes szavazat, melyből Tóth Dánielre 28, Hajdu Albertre 14 esett. A bizottság Tóth Dánielt szavazattöbbséggel megválasztott tanácsbírónak mondja ki. A lelkészi és világi *hatodik* tanácsbírószágra beérkezett 42—42 érvényes szavazat. A lelkészi tanácsbírószágra nyert Kálmán Sándor 19, Magoss Ferencz 16, Joó Kálmán 2, Nagy Lajos 2, Bogdán Lajos, Papolczy Zoltán, Tóth Dániel 1—1 szavazatot. E szerint Kálmán Sándor és Magoss Ferencz között új szavazás rendelő el. A világi tanácsbírószágra kapott Madarassy László 20, Bay Lajos 17, Boross Zoltán, Isaák Elemér, Jakó Kálmán, Szeőke Sándor, Torday Imre 1—1 szavazatot. Es zerint új szavazás rendelő el Madarassy László és Bay Lajos között. Megjegyzi bizottság, hogy még mindig akadnak spanyolviaszszal, ostyával leragasztott és nem hivatalos borítékba zárt szavazatok.

Ezután olvastatott a szavazatbontó bizottságnak Bikszádon, 1908. szept. 10-én fölvetett jegyzőkönyve, mely szerint az egyházmegyei *hatodik* lelkészi és világi tanácsbírószágra elrendelt szűkebb körű szavazás alkalmával beadatott 42—42 szabályszerűen kiállított szavazat. Ebből lelkészi tanácsbírószágra Magoss Ferencz 24, Kálmán Sándor 18 szavazatot nyert. Világi tanácsbírószágra Bay Lajos 21, Madarassy László 20 szavazatot nyert; a kakszentmártoni egyháztanácsnak Madarassy Dezsőre adott szavazatát a bizottság érvénytelennek mondotta ki, minthogy Madarassy *Dezső* nem volt jelölt. Ezek szerint Magoss Ferencz lelkészi, Bay Lajos világi tanácsbírónak szavazattöbbséggel megválasztatott.

A szavazatbontó bizottság jelentését közgyűlésünk tudomásul veszi s Tóth Dániel és Magoss Ferencz tanácsbírák fölesketését elrendeli, míg a jelen nem lévő Bay Lajos fölesketését a legközelebbi közgyűlés napirendjére tűzi ki.

Magoss Ferencz főjegyző a megválasztásában kifejezésre juttatott bizalomért köszönetet mond, de mert a tanácsbírói és jegyzői hivatal összeférhetetlen s ő a főjegyzőséget óhajtja megtartani: a tanácsbírószágot nem fogadja el. Ennek következtében a közgyűlés a hatodik lelkeszi tanácsbírói szék betöltésére új választást rendel.

Tóth Dániel tanácsbíró a hivatalos esküt leteszi s megválasztásáért köszönetet mond. A közgyűlés nevében világi elnök szíves szavakkal üdvözli az új tanácsbírókat.

A kakszentmártoni egyháztanács érvénytelen szavazatáért az egyháztanács lelkesz-elnöke négy korona bírságnak az egyházmegyei pénztárba 15 nap alatt leendő beküldésére köteleztetik.

A szavazatok megsemmisítésével közgyűlésünk világi aljegyzőt bízta meg, ki megbízatásában azonnal eljár.

Szavazatbontó bizottság tagjaiul az elnökség mellett Sátor Dávid, Szabó József, Tóth Mór, Szilágyi Tihamér tanácsbírák maradnak.

86. Egyházmegyei elnökség jelenti, miszerint a garbolczi egyház részére megszavazott ezer korona államsegély folyósítását, nevezett egyháztanács ellen az iskolaépítésnek engedély nélkül megkezdése miatt indított fegyelmi eljárás befejeztéig felfüggesztette.

Helyesléssel tudomásul szolgál.

87. A minden egyház részére megküldött s így közismeretes esperesi jelentést

egyhm. közgyűlés tudomásul veszi s a benne foglaltakra következő határozatokat hozza:

A jelentésben említett (Rozsály, Sárközujlak, Udvari, Tisztaberek, Józsefháza, Aranyosmedgyes) egyházak lelkeszeit tisztókhöz képest elkötelezi, hogy vasárnap délután rendes istentiszteletet tartsanak, biblia- vagy kátémagyarázattal; azoknak az egyházaknak lelkeszeit pedig, hol hétköznapi délelőtt (Méhtelek, Rozsály, Aranyosmedgyes) sőt délután sincs soha istentisztelet (Tisztaberek, Méhtelek), inti, hogy a hétköznapi istentiszteletek meghonosításán buzgólkodjanak.

A konfirmációra való előkészítés törvény szerint a lelkesz kötelessége lévén, meghagyja a nagypaládi, kakszentmártoni és tisztabereki lelkeszeknek, hogy e nemű kötelességöket jövőre maguk teljesítsék.

A nem ismétlő-iskolaköteleseket is konfirmáló lelkészeket (Nagykolcs, Krassó, Magosliget, Kakszentmárton) fegyelmi eljárás terhe alatt felhívja az ide vonatkozó egyházmegyei határozat szoros betartására.

Örömmel veszi tudomásul a lázárii egyházban létesített *Szeretet-egyesület* jótékony munkálkodását, hasonló irányu tevékenység kifejtésére a többi egyházakat is buzdítja.

Az uszkai, felsőbányai, magosligeti és dobrácsapáti egyházakat figyelmezteti, hogy a presbyterek három évenkénti kilépését a törvény betartása mellett eszközölgék.

A garbolczi egyház anyakönyvének jó karba hozásáról mielőbb gondoskodják. Ahol még ma sincs lelkész iktató, avagy levéltár, vagy levéltári katalógus, ott úgy a lelkész, mint az egyháztanács oda működjenek, hogy a hiányok mielőbb, de a jövő egyházlátogatásig mindenesetre megszűnjenek. E határozat betartásának ellenőrzése a jövő évi egyházlátogatóság feladata leendő.

Tisztaberek 1907. évi számadását e határozat vételétől számítandó 15 nap alatt elkészítse; ellenesetben a számadásra kötelezett gondnok költségére esperes ur egy küldöttség által készíttesse el.

Azokat az egyházakat, melyekben a gondnoki napló havi zárlatát a vonatkozó határozat ellenére se alkalmazták, inti egyházmegyei közgyűlés a gondnoki napló pontos vezetésére és a havi zárlat pontos betartására.

Templomuk jó karba hozásáról Nagybánya, Pettyén, Garbolcz, Homok, Kakszentmárton, Kishodos, Magosliget; újjáépítéséről Kispaleske, Tisztaberek, Szamoskóród, Sárköz, Nagypalád, Dobrácsapáti gondoskodjanak, terveikről, vagy tett intézkedéseikről 30 napon belül esperesi hivatalhoz jelentést küldjenek.

Iskolájuk javítását eszközölgék: Mikola, Krassó, Uszka, Adorján, Szárazberek, Kispaleske; új iskolát építsenek: Szamoskóród, Tisztaberek, Magosliget, Homok, Amacz, Rozsály. Jelentésüket szintén 30 nap alatt esperes urhoz adják be.

Lelkészlakjuk javítására fölhivatnak: Sárköz, Nagyhodos, Rozsály, Adorján, Kispalád; újból építésére: Szamoskóród, Tisztaberek, Magosliget.

Az alig elegendő kishodosi, pálfalvai iskolák tanítóit

nagyobb szorgalom kifejtésére inti egyházmegyei közgyűlés; a batizi elégtelen iskoláju tanítót, Ozsváth Gézát, ugyanerre fegyelmi eljárás terhe alatt elkötelezi. Tisztaberek tanítója, Kerekes Zsigmond ellen, ismételt felhívás daczára is elégtelen előmenetelű iskolája lévén, a fegyelmi eljárás megindítását elrendeli.

A hiányos iskolai felszerelés fokozatos pótlása céljából elrendeli, hogy az évi költségvetésbe felvett összegek mindig tanszerek beszerzésére fordíttassanak.

Az igazolatlan mulasztások birságolását a községi előjáróságok nem mindenütt teljesítik, miért is egyházmegyei közgyűlésünk felkéri Szatmármegye közíg. bizottságát, hogy a községi előjáróságokat az igazolatlan mulasztások birságolásának pontos betartására utasítani méltóztassék.

88. Olvastatott az időszaki változásokat tárgyaló esperesi jelentés a következőkben :

Nagytiszteletű és Tekintetes Egyházmegyei Közgyűlés!

Az időközi változásokról szóló s több másneműekre vonatkozó jelentésemet van szerencsém a következőkben megtenni:

I. Közelebbi közgyűlésünk óta úgy a lelkészi, mint a tanítói karnak megvolt a maga vesztesége, Varga Zsigmond kishodosi lelkész és Tóth Miklós homoki tanító elhunyt a folytán. Egyik a férfiukor teljében állott, a másik a pályafutás kezdetén s mindkettő a neki adatott erő és mérték szerint buzgólkodott kötelessége teljesítésén. Legyen emléküik áldott!

A *mikolai* ref. egyház lelkészi állomására f. é. ápril hó 26-án Nagy Elek és Fényes Elek elnöki kiküldöttek vezetése alatt megtartott meghívás útján való választáson Gachal János h. vallástanár választatott meg, kinek is meghívására az engedélyt kiadtam s állásába máj. 24-én be is iglattattam. A *kishodosi* lelkészi állomásra Nagy Elek és Sinka Lajos vezetése alatt aug. hó 9-én tartatott meg meghívás útján a választás s Hajdu Péter s. lelkész választatott meg szabályszerűen s aug. 31-én hivatalába be is iglattattam.

A *józsefházai* üresedésbe jött lelkészi állomás meghívás útján betöltése nem sikerülvén: a pályázatot közre bocsáttattam.

Fenti változások folytán felügyelő és beszolgáló lelkészszé kineveztem Kishodosra Kócsi Péter lelkészt, Józsefházára pedig felügyelőül Oláh Sándort. Mikola és Kishodosra vonatkozólag intézkedtem, hogy az időközi lelkészi fizetésből egyházfentartási alap létesíttessék.

A s. lelkészek közül Pap Antal eltávozván Bodnár János oldala mellől, lelkészi kisegítőül Szabó Kálmán alkalmaztatott. Soltész János mellett Ombodon Jakab Lajos, majd ennek eltávoztával Hajdu Péter lett a s. lelkész. Sipos Károly mellé Nagypaládon lelkészi kisegítőül Ignéczy Sándor és Dobos József mellé szintén kisegítőül Szép Kálmán osztatott be.

A tanítói karban állandósított Károly Gáspár magosligeti tannító. Erdődre pedig az új szervezésű tanítói állomásra Kacsó Ignác választott meg. Mindkét tanítót állásában ideiglenesen megerősítettem.

II. A 8—1908. III. sz. a. jelentéstételre felhívott gondnokok meg-sürgetésre nagynehezen megtették ugyan a jelentést, de a hátralékok behajtása jórészen nem történt meg, úgy, hogy nem csak az itt hivatolt esetekből folyólag, de általában véve, az egyházi adóhátralékok behajtása tárgyában az egyházak presbyteriumait a törvényben előírt eljárás szigorú betartására kérem utasítani.

III. A 8—1908. VI. VII. sz. a. költségvetéseik benyújtására fegyelmi eljárás terhe alatt utasított egyházak közül e nemű kötelezettségüknek eleget nem tettek: Kakszentmárton, Kőszegremete, Nagypalád, Rozsály, Sárköz.

IV. Közigazgatósági bíróságunk 104—1907. sz. ítélettel Sziky Ádám sárközi lelkészt 82 K 40 f. beruházási összeg megfizetésében elmarasztalta. Miután nevezett lelkész a marasztalt összeget jószántából és felhívásomra sem fizette ki: gondoskodnom kellett az ítélet végrehajtásáról s felkértem az illetékes főszolgabírói hivatalt ez irányban eljárni. Azonban az ügyirat azzal jött vissza hozzám, hogy az illető vagyontalansága miatt rajta a marasztalt összeg be nem vehető. Nem marad tehát más fent, mint méltóztassék a nagytiszteletű és tekintetes közgyűlésnek magának intézkedni. Mert az még is lehetetlen állapot, hogy egy javadalmas, a javadalmát képező beruházás összegét megfizetni nem akarja; lehetetlen állapot, hogy egy lelkész törvényen kívül és ellenére akarja saját dolgait intézni s így mutasson egyházaink tagjainak példát a bíróságunk hozta ítélet előtt meghajlásra.

V. Szükségét érzem bejelenteni, hogy Bodnár János kakszentmártoni lelkész a f. év tavaszán töltötte be rendes lelkézségének 50-ik évét. 50 éves szolgálat, tisztességgel — úgy gondolom — megérdemli az elismerést, a méltánylást! Igaz, szűk körben, kicsike helyen töltötte szolgálatának hosszú idejét a mi öreg lelkésztársunk; de szolgálatát hűséggel igazolta, nemes búzgósággal párosította. Ő maga megtört, roskadozó alak, megörölte az 50 éves szolgálat szinte. De van mire mu-

tatnia, szolgálata eredményeül! A lelkészi lak, a templom, az iskola. Létesítésükben jó rész az övé volt!

Szándékosan nem hívtam ide. Ugy hiszem azonban, egy pár elismerő szó, a méltánylás megannyi virágszála lesz neki, a törődöttnek s édes vigasz élete hátralevő napjaira, melyeken immár meghosszabbodtak az estvéli árnyékok!

VI. Végül a 23—1908. sz. végzésre hivatkozással jelentem, hogy aug. hó közepén a tisztabereki lelkészi díjlevelet az egyháztanács beterjesztette oly nemű záradékkal (hogy t. i. a benne foglalt fizetmények csak az E. T. III. t. cz. 13. §-a szerint az adó alapon kivetendő összeg erejéig fedezi s a fedezetlen részt a konvent által kiutalandó segélyösszegre utalja), melyet semmisnek kellett kijelentenem. Felhívtam az egyháztanácsot a meghívás útján való lelkészválasztásra nézve nyilatkozatra. S a mennyiben e felhívásra — mint előző más két ízire — sem érkezett eddig válasz: nincs más hátra, mint az állomás pályázat útján való betöltésének elrendelése.

Jelentésem zártán vagyok Avasujváros, 1908. szept. 1. Kiváló tisztelettel *Széll György* esperes.

I. Munkája közepén, élete delén kidőlt Varga Zsigmond kishodosi lelkésznek, valamint a pályafutás kezdetén, az ifjúi vágyak, álmok idején sirba roskadt Tóth Miklós homoki tanítónak nevét részvétellel jegyzi fel jegyzőkönyve lapjára egyházmegyénk.

A mikolai egyházba Gachal Jánost, a kishodosiba Hajdu Pétert lelkészül szíves örömmel beerősíti. Legyen a jónevű ifju lelkészek jövő munkálkodásán, nemes igyekezetén a siker áldása és az Ur kegyelme.

A józsefházi lelkészi állás betöltésére, segédlelkészek alkalmazására, tanítók megerősítésére vonatkozó megjelzett esperesi intézkedéseket közgyűlés készséggel megerősíti.

II. Tekintettel arra, hogy több egyházban a presbyteriumok az adóbehajtás körül egész lanyhasággal járnak el, törvényes kötelességöket kellő erélylyel nem gyakorolják: egyházmegyei közgyűlésünk megállapítja a mulasztást követő presbyteriumokkal szemben az anyagi felelősséget. Felhívja lelkészeket e határozatnak az egyháztanácsban leendő felolvasására.

III. Költségvetéseiket 8—1908. sz. határozat daczára be nem terjesztvén Kakszentmárton, Kőszegremete, Nagypalád,

Rozsály és Sárköz, nevezett egyházak lelkészei 4—4 korona bírságnak 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett az egyházmegyei pénztárba befizetésére elköteleztetnek.

IV. Megütközéssel veszi tudomásul közgyűlésünk egyházi közéletünkben még eddigelé páratlanul álló ama sajnálatos eseményt, miszerint Sziky Ádám sárközi lelkész egyházmegyei közigazgatási bíróságunk 104—1907. sz. marasztaló ítélete végrehajtásának vagy teljes anyagi kimerültségből, tehetetlenségből, vagy a lelkészi állás méltóságával össze nem férő daczoskodásból ellene szegült, illetve a végrehajtást lehetetlenné tette; megütközését fejezi ki a felett, hogy egy lelkész, aki a törvénytiszteletben, a törvényes felsőbbség iránt való engedelmisségben példa tartozik lenni, ily nagyfoku tisztetlenséget, sőt engedetlenséget tanúsít saját egyháza törvényével és törvényes felsőbbségének ítéletével szemben. Amikor e felett megütközését kifejezi, hogy a törvényes ítéletnek érvényt szerezzen, felelősség terhe alatt utasítja a sárközi egyház gondnokát, hogy a 104—1907. sz. közigazgatási bírósági ítélettel Sziky Ádám sárközi lelkészszel szemben megítélt 82 K 40 fillért e végzés vételétől számított 30 nap alatt Sziky Ádám lelkészi fizetéséből az egyházmegyei pénztárnokhoz fizesse be.

V. Bodnár János kakszentmártoni lelkészt lelkészi szolgálatának ötvenedik évfordulója alkalmából szíves örömmel üdvözli közgyűlésünk. A hosszú 50 év alatt sok küzdelemmel, de mindig hűséggel végzett nemes munkának édes jutalma legyen az a tisztelt és szeretet, melyet egyházmegyénk minden tagja érez az érdemes agg lelkész iránt, ki a türelemben csüggedetlen, a munkában lankadatlan, a küzdelemben fáradhatatlan volt. Az elismerés, a köztisztelt legyen ősz fejének érdemkoszorúja, hosszas hű szolgálatának érdemeje. A kegyeleméveket, élte alkonyát tegye nyugodttá és boldoggá az isteni gondviselés.

VI. Esperes úrnak a tisztabereki díjlevélre s ugyanottani lelkészi állás betöltésére vonatkozó jelentése kapcsán olvasgatott a tisztabereki egyháztanácsnak felelőzése, mely a betervezett lelkészi díjlevélre vezetett záradékot jövőre nézve megerősíteni kéri.

Egyházmegyei közgyűlés a díjlevélre vezetett záradékot

esperesi intézkedés helybe hagyásával megsemmisíti, egyben kimondja, miszerint a fennálló gyakorlattal egyezően a régi földek után az egyház, a tagosításkor nyert földek után pedig lelkész köteles az adót fizetni. E megjegyzéssel megerősített díjlevél alapján közgyűlésünk a választást elrendeli s annak eszközlésére esperes urat felkéri s amennyiben a lelkészi állást nem meghívás útján kívánnák betölteni, esperes urat a pályázat meghirdetésére is felkéri.

89. Egyházmegyei lelkészegyesület a közigazgatási államsegélyből egyházmegyénket illető, mintegy 1310 koronányi összegnek felhasználására nézve javaslatot terjeszt be.

Közgyűlés a beterjesztett javaslat elfogadásával a közigazgatási államsegélyt következőkép osztja fel:

		eddig	közig.	állams.-ból	összes.
1. Főjegyző	tiszteletdíja	80 K	+	120	= 200 K
2. Aljegyző	"	40	"	+	60 = 100 "
3. Közpénztárnok	"	80	"	+	120 = 200 "
4. 6 lelkészi tanácsbíró	"	120	"	+	60 = 180 "
5. Iskolai körlátogatók	"	120	"	+	60 = 180 "
6. Egyházlátogatók	"	100	"	+	140 = 240 "
7. Orsz. nyugdíjintézeti pénztárnok	"				100 = 100 "
8. Számvevőszék	"				310 = 310 "
9. Őszi egyhm. gyűléskor napidíj lelkészeknek, segédlelkészeknek, tanítótestületi 2 képviselőnek 6—6 K, egyházak képviselőinek 4—4 K		320	=	320	"
10. Egyházkerületi képviselők		100 K	+	20	= 120 "
Összesen: 640 K + 1310 = 1950 K					

90. Minthogy a közigazgatási államsegélyből egyházmegyénket illető rész a legmérsékeltebb igények kielégítésére sem bizonyult elegendőnek: javasolja egyházmegyei lelkészegyesület, miszerint kérje fel egyházmegyei közgyűlésünk az egyházkerületi közgyűlést, hogy tegyen lépést illetékes úton az egyetemes egyházunk részére adományozott közigazgatási államsegély felemelésére.

Egyházmegyénk közgyűlése a javaslatot magáévá teszi és az egyházkerületi közgyűlésre fölterjeszti.

91. Az országos lelkészi nyugdíjintézet létesítése következtében az egyházmegyei lelkészi nyugdíjintézet felállítása fölsőlegessé vált;

ennek az alapnak a tőkéje jog szerint a kebelbeli lelkészeket illeti s legcélszerűsággal a nyugdíjköteles lelkészek terhes nyugdíjárulékainak apasztására fordítható.

Ehez képest a lelkészegyesület indítványozza, hogy mondja ki az egyházmegyei közgyűlés, miszerint az egyházmegyei lelkészi nyugdíjintézetnek 1908. decz. 31-én 10.000 koronát kitevő vagyona 5 évre osztva az időközi kamatokkal és adományokkal növelve, az országos lelkészi nyugdíjintézetnél terhelt lelkészeknek nyugdíjárulékai apasztására az egyházmegye kebelében töltött szolgálati éveik arányában adások évenként 1912. év végéig nyugdíjintézeti segélyül.

Közgyűlésünk az indítványt elfogadja s határozati erőre emeli, foganatosításával megbizsa az egyházmegyei és országos gyám- és nyugdíjintézeti pénztárnokokat.

92. Lelkészegyesület a krassói kör javaslatához képest indítványozza, hogy küldjön ki az egyházmegyei közgyűlés egy bizottságot, mely tekintettel ref. egyházunk súlyos helyzetére, keressen utat és módot arra, hogyan tarthatjuk meg iskoláinkat anyagi erőink összeroskadása nélkül?

Terjeszsen elő javaslatot a részleges államosítás ellen való védekezésre, mutassa fel az 1907. évi XXVII. t.-cz. sérelmes intézkedéseit, azoknak orvoslása módját; vesse fel a kérdést, vajjon türehető állapot-e az, hogy a magyarság erősítésének hangoztatása mellett tanítóinkat a nemzetiségekkel egy kalap alá helyezi a törvény s kizárja az állami tanítókkal egy színvonalon álló javadalom élvezéséből?

Mérlegelje, ha vajjon helyes-e a részleges államosítással szemben kitenni magunkat iskolai téren a lassu, de biztos elsorvadásnak?

Vizsgálja, hogy általában is, de különösen az állami iskolákban való vallástanítás maradhat-e a mai rendezetlen állapotban? Terjeszsen elő javaslatot a vallás- s ezzel kapcsolatban az énektanítás határozott, czéltudatos és egyöntetű rendezésére.

Indítvány kiadatik a tanügyi bizottságnak azzal, hogy az egyházmegye által már kijelölt irányban adjon a felvetett kérdésekben véleményes javaslatot.

93. Indítványozza lelkészegyesület, hogy a lelkészek elhalálozását és temetési idejét az egyházközség legalább a szomszéd tisztársaikkal és egyházakkal kötelelességszerűleg tudassa.

Egyházmegyei közgyűlés az indítványt elfogadja s az egyházak presbyteriumait utasítja, hogy beállott szükség esetén ilyen eljárást kövessenek.

94. Olvastatott a számvizsgáló bizottság jegyzőkönyve, mely felvétellett az 1908. szept. hó 9-én Bikszádon tartott ülésben. Jelen voltak az alólirottak.

I. Számvizsgáló-bizottság elnöke, az ülést megnyitván, 21 egyház 1907. évi számadását terjeszti be megvizsgálás végett, melyet is bizottság, egyenként tárgyalván, jelentését s javaslatát minden egyes számadásra nézve következőkben terjeszti fel egyházmegyei közgyűléshez:

a) *Magosliget*. Nem gondnoki számadás, csak annak másolata, nyugtával nincs felszerelve s nem is a megszabott alakban készült.

Ezen hiányok elosztatása céljából visszaterjesztése javasoltatik.

b) *Görbed*. Ujjonnan átalakított számadása rendben.

Elfogadása, illetve megerősítése javasoltatik.

c) *Nagykolcs*. Bár kellőleg nyugtával igazolva nincs számadásának minden tétele, sem adósságáról avagy tőkepénzéről nem mutat ki semmit, miután úgy alakilag, mint számadásilag rendes gondnoki számadása, az átmeneti időre tekintettel megerősítését véleményezi bizottság.

d) *Kishodos*. Nyugtái hiányosak, de formailag s számadásilag helyes, tőkepénzről nem számol.

Elfogadásra ajánlja bizottság azzal, hogy miután 2000 koronán felüli pénzmaradványa van, ezt ne hevertesse, hanem pénzügyintézetben gyümölcsöztesse.

e) *Dobrácsapáti*. Tőkepénzéről nincs számadás. Gondnoki számadása, bár nyugtával nem kellőleg felszerelt, megerősítésre ajánltatik.

f) *Szamoskóród*. Tőkepénzéről nincs számadás. Gondnoki számadásához mellékli gondnok naplóját is. Nyugtái bár hiányosak, számadása megerősítését véleményezi bizottság.

g) *Kiskolcs*. Gondnoki számadás rendben. Illeték befizetés s köz-igazgatási költség kiadása utólag nyugtával igazolandó.

Ezen feltétel mellett elfogadásra ajánlja bizottság.

h) *Köszegremete*. Számadása csak másolat, megvizsgálatlan, nyugtái nincsenek; kiadási fedezetül nem szolgálhat az egyház tőkepénze, csak kamata, tőkepénzéről külön számadás vezetendő.

Számadása visszaterjesztését véleményezi bizottság kellő felszerelés céljából.

i) *Nagypalád*. Miután egyházi számadása az esperes úr utasítása után sem lett a megszabott forma szerint átdolgozva, számvizsgáló-bizottság annak visszautasítását s újbóli átdolgozását javasolja.

k) *Kispalád*. Ellen nyugtái nincsenek. Adóját nem rendes adókönyv-

vel, hanem esküdttel bizonyítja; jövőben ez mellőzendő, úgyszintén nyugtái sorszám szerint jelölendők.

Elfogadását véleményezi bizottság azon hozzáadással, hogy jövőben tőkepénz egyház szükségére ne fordíttassék.

l) *Kakszentmárton*. Gondnoki számadása rendben, nyugtákkal felszerelt.

Megerősítését ajánlja bizottság.

m) *Sárköz*. Illeték egyenértékben számadásban 1 K-val többet tüntet ki mint a nyugta; ez gondnok terhére iratik (6. r. 1. sz.). Ismételt illeték egyenérték (6. r. 8. sz.) fizetés adóhivatali nyugtával igazolandó. Tőkepénzéről nincs számadás, utólag betérjesztendő.

Ezen észrevételek betartása mellett a számadás megerősítését véleményezi bizottság.

n) *Sárközüjlak*. Kiadásnál III. IV. VI. tétel alattiak nincsenek eredeti nyugtával igazolva s míg ez nem történik, bizottság a számadás megerősítését nem javasolhatja.

o) *Homok*. III. cz. 1. tétel a. kiadásul 40 K van bevezetve, pedig a nyugta 50 K-ról szól; ez észrevétel mellett megerősítését javasolja bizottság azzal, hogy tőkepénzéről külön számadás terjesztendő be.

p) *Kispeleske*. Miután gondnoki számadása tételeit legnagyobb részben lelkész és 2 presbyter igazolja s úgy tőkepénze, mint terményéről semmi számadás, illetve kimutatás nem terjesztetett be, helyesbítés és pótlás végett visszaküldését véleményezi bizottság.

r) *Rozsály*. Gondnoki számadás másolatot küld naplóval, de ez utóbbi nincs összegezve. Nyugták nagy részben hiányosak. Lelkészi és tanítói javadalmak számadásba nincsenek bevezetve. Számadásban napló sorszáma hibásan vezetve. Perselypénze 5 úrvacsora osztáskor 3 K 60 f, ellenben úrvacsorai borért 8 ízben 19 K 48 f. A számadásban több oly kiadási tétel hiányzik, mely a naplóban helyt foglal, ez okból átdolgozás, felszerelés és helyesbítés végett bizottság annak visszaküldését véleményezi.

s) *Tisztaberek*. Miután 1907. évi számadásában gondnok bevételül nem vezette be az egyházmegyei közgyűlés 16—1908. sz. határozatával Ur Ferencz volt gondnok által befizetendő 122 K 40 f-t; a csatolt gondnoki napló nem egyez a számadással s miután 497 K 40 f. ártéri illetve Éger és Saár lecsapolási díjról nyugtát nem mellékel, ezek után pótlása céljából bizottság a számadás visszaküldését javasolja.

t) *Misztótfalu*. Ujonnan betérjesztett gondnoki számadás helyes; megerősítése javasoltatik.

u) *Nagybánya*. 1907. évről vezetett pénztári számadása rendben, minden egyes tétele nyugtával igazolt. Lezárási záradéka szerint készpénzmaradványa 1222 kor. 97 f. Tőkeállománya — a debreczeni alap-
pal együtt — 65.544 K 18 f. Kamat s bérhátraléka 1863 K 60 f. Kamat
tulfizetés, mely a készpénzmaradványban foglaltatik, 155 K 35 f.

Megerősítését véleményezi bizottság.

z) *Vámfalu*. 15—1908. sz. egyházmegyei határozattal kiküldött
bizottság 1908. évi július hó 31-én felvett jegyzőkönyvéből kitűnőleg a
vámfalui egyház 1906. évi gondnoki számadása 1907. évi január 20-án,
1907. évi számadása pedig 1908. évi január 2-án vizsgáltatott meg s
észrevétel nélkül elfogadtatott egyházi előjáróság által. Mindkét szám-
adás úgy bevételi mint kiadási tételeit egy kivételével igazoltnak találta
vizsgáló küldöttség. Ezen egy tétel az 1906. évi számadásban a 35.
kiadási tétel 1065 K 50 f-ről, mely a szatmári takarékpénztárba tör-
lesztés és kamatban fizettetett, de amelyről leszámítolási jegyzék vagy
nyugta található nem volt. Végül küldöttség az 1907. évi gondnoki
számadás végeredményét az előző évi végeredménye alapján követke-
zőleg állapítja meg: Összes érték: 40660 K 30 fill. Ebből készpénz:
478 K 53 fill. Kötvényen elhelyezve: 40181 K 77 fillér.

Ugyancsak küldöttség külön jegyzőkönyvben kimutatván azt, hogy
a vámfalui lelkési és tanítói földbirtokok egy részét, mely 427—1906. sz.
egyházkerületi határozattal eladásra engedélyezve lett, kik vették meg
összesen 25918 K árért, jelzi, hogy az eredeti szerződések még egy-
ház birtokában vannak, mivel vevők még eddig a vételár egyrészét,
összesen 8116 koronát fizettek be; a be nem fizetett rész 17802 K pedig
vevők által adott s kezesekkel ellátott kötvények által is fedezve van.
Miután pedig ezen befizetett 8116 K az egyház tőkepénzével együtt
kezeltetett s kezeltetik: küldöttség egyházi előjárósággal együtt külön
választ 84 drb. kötvényt 8110 K 99 fill. értékben „lelkési és tanítói
földek alapja“ czimen s a még hiányzó 5 K 01 fill. kivételét az egy-
ház pénztárából s nevezett alap czimén takarékpénztárba elhelyezését
rendeli. Egyszersmind úgy a még be nem fizetett vételarra, mint a 84
db kötvény értékére vonatkozólag, az egyházmegyei közgyűlés további
intézkedését hangsúlyozva, felhívja előjáróságot annak haldéktalan
behajtására, különösen kiemelve a 100 koronás s azon alóli köt-
vények értéke bekövetelését.

Számvizsgáló bizottság az 1906. évi számadást a nyugtával nem
igazolt 35. kiadási tétel — 1065 K 50 fill. — kivételével, melyet is
volt gondnok terhére ir, javasolja elfogadni s megerősíteni, fenthagy-

ván Mali József vámfalui lakos, volt gondnoknak azon jogát, hogy 30 nap alatt a kiadási tétel igaz voltát leszámítolási jegyzék vagy nyugtával bizonyítsa. Az 1907. évi gondnoki számadás küldöttségi jegyzőkönyv alapján következő végeredménnyel javasoltatik helybenhagyatni:

Egyházi készpénz	473 K 52 fill.
„ pénz kötvényeken	14268 „ 78 „
„Lelkészi és tanítói földek alapja“	
czimén tak.-pénztári könyvön	5 „ 01 „
Ugyanez alapra kötvényeken	25912 „ 99 „
összes érték	40660 K 30 fill.

azaz negyvenézerhatszázhatvan korona 30 fillér.

Kimondatván, hogy a „lelkészi és tanítói földek alapja“ czimét viselő érték az egyház többi vagyonától elkülönítve kezelendő az 88—1906. sz. egyházmegyei határozatnak megfelelőleg s épp ezért előjáróság a kötvényeken elhelyezett tőke mielőbbi behajtásáról s jóhitelű pénztárnál leendő elhelyezéséről gondoskodják, ujjolag kiemeltetvén a kötvényeken elhelyezett pénz tekintetében az előjáróság vagyoni felelőssége.

v) A *szamoskrassói* egyház betérjesztett folyópénztári, váltópénztári, tőkepénztári és magtári számadásait számoltatószék átvizsgálván, észrevételeit és javaslatát a következőkben terjeszti egyházmegyei közgyűlésünk elé:

A folyópénztári számadás úgy általánosságban, mint egyes tételeiben kifogásolandó, mert a számadás-készítés azon legelemibb követelményeit is nélkülözi, hogy az egyes bevételi és kiadási tételek dátumai ki legyenek tüntetve s hogy nyugtákkal és ellennyugtákkal fel legyen szerelve. A bevételi tételeknél sehol sincs ellennyugta; 200 kiadási tételhez pedig mindössze 93 drb nyugta van csatolva, ezek egy része is haszontalan darab papirokból áll.

Ami az egyes tételeket illeti, számoltatószék kifogásolja, hogy a számadásban igen nagy összeg (55 K) szerepel áldomás és pálinka, továbbá napi- és fuvardíj (30—40 K) czimen. Ezek a jövőre semmi esetre sem fogadhatók el!

Az 58. sz. kiadási tétel már 1906-ban 253. sz. a. ki lett fizetve s itt mégis szerepel; az iskolás gyermekek tankönyveire kiadott 273 K 35 f-rel szemben mindössze 44 K 70 f vételeztetett be s így e két tételnél az egyház terhére utalt 228 K 65 f a gondnok terhére irandó, mely összeggel az 1908. évre átjövő pénztári maradvány 835 K 21 f helyett 1063 K 86 f lesz.

Az 1906—7—8. évi folyópénztári számadások összehasonlítása folytán továbbá az is látható, hogy bizonyos nagyobb, évenként előforduló összegek pontos kifizetése elhanyagoltatott, úgy hogy pl. az 1908. év folyamán már eddig 939 K 10 f lett kifizetve, amely még az 1907. évben lett volna fizetendő. Természetes, hogy ez az egyház 1908. évi gazdálkodásában és számadásánál fog zavart idézni elő s nagy valószínűség szerint pótköltségvetésre lesz szükség.

Általában az látszik, hogy a szamoskrassói egyház anyagi ügyeinek intézése, illetőleg az egyházi gazdálkodás sok tekintetben kifogásolható. Ezt bizonyítja azon tény is, hogy az 1907. év végén 500 K adóhátralék maradt, pedig ugyanakkor 82 K 40 f mint bevehetetlen hozatott törlesztbe. Továbbá azon jövőben meg nem engedhető nagyon helytelen eljárás, hogy az egyház terményeinek eladásakor nem készpénzzel, hanem váltóval fizetnek s igen sok esetben a váltóösszeg a váltópénztárba tétetik át s mint kölcsönösszeg szerepel, a folyópénztárba pedig csak a kamat fizettetik! S végre, hogy adók, illetékek állandóan hátralékosan fizettetnek.

A váltópénztár és tőkepénztár, valamint a magtári számadás rendszerben van, bár nem állott módunkban, hogy okmányokkal is igazolva lássuk ezen számadások tételeit. A magtári számadás közben azonban azon aggodalmas dologra jutottunk, hogy a magtári tőke még a 8 %-os kamatozás mellett sem fedezi teljesen a lelkészi és tanítói provent megváltását s ha az egyház idejében nem gondoskodik fedezetről és okosabb, rendszeresebb gazdálkodást nem folytat, vagy — ami leghelyesebb volna — a törvényszerinti 10 %-os egyházi adózást már az 1909. évre életbe nem lépteti: nehéz helyzetet teremt önmagának és belhivatalnokainak s a tőkevagyon csorbitására kerül a sor, amire egyházmegyénk már 1904. évi 23. és 1905. évi 23. sz. határozataival figyelmeztette s amittől óva intette az egyházat. Pedig a váltóra 8 % mellett kiadott összegek is korlátozandók (27.000 K) és inkább takarékpénztárilag kezelendők, mert a változott viszonyok között csak így lehetünk kellőleg biztosítva.

Ezek után tisztelettel javasolja számoltatószék, hogy mondja ki egyházmegyei közgyűlésünk, miszerint:

1. A szamoskrassói egyház 1907. évi összes számadásait elfogadja és megerősíti azzal, hogy a folyópénztári számadás pénztári maradványa a kitüntetett 835 K 21 f helyett 1063 K 86 f s így 228 K 65 f a gondnok terhére iratik.

2. Utasítja egyházmegyei közgyűlés a szamoskrassói egyházat, hogy az adóhátralékok lehető behajtása felől sürgősen gondoskodjék,

áldomás, pálinka, napdíj stb. kiadásokat egyszer s mindenkorra töröljön el, belhivatalnokok failletményét egyházi közmunkával, ne pedig ölenként 32—34 K-ért szerezze be s általában eszélyesebb és jobb gazdálkodást folytasson. 800—1000 koronát érő évi szénatermését, valamint egyéb terményeit is csak készpénzért adja el, hogy így fizetményeit idejében teljesíthesse.

3. Egyházmegyei közgyűlés elkötelezi a szamoskrassói egyházat, hogy 1909. évi tavaszi közgyűlésre terjeszsen fel a magtári tőke állásáról, kamatjövedelméről rendszeres, okmányolt kimutatást, melyből kivilágolják az, hogy vajjon a magtári alap fedezi-e a lelkészi és tanítói provent fizetését.

II. Számvizsgáló bizottság az 1908. évi egyházmegyei közgyűlés 71. sz. határozata pótlásául a következő határozati javaslatát terjeszti be:

A kebelbeli egyházak előljárói felhivatnak, hogy a rendes gondnoki számadásokkal egyidejűleg az egyháznak tőkepénz, magtár stb. alapjairól vezetett évi számadásai másod példányát is terjeszszék be megvizsgálás végett, egyszersmind egyházmegyei közpénztárnok is felhivatik a számadási végeredmény, tőkepénzek nyilvántartása céljából szükségelt napló beszerzésére.

III. Számvizsgáló bizottsági elnök beterjeszti apai lelkész igazolványát a 71—1908. sz. egyházmegyei határozattal az 1907. évi, egyháza gondnoki számadására tett észrevételek elenyésztetésére.

Elfogadtatván, tudomásvételre ajánltatik.

IV. Számvizsgáló bizottság elnöke bemutatja a méhteleki ref. egyház 1908. évi augusztus 25-én hozott 42. számú határozatát, melyben előljároság kérelmezi, hogy az általa közszükségletre felhasznált 313 K 64 fill. harangalapot, melyet egyházmegyei közgyűlés 71—1908. sz. határozatával nevezett alapra visszatéríttetni rendelt, miután a jelen évben egyház legjobb akarata mellett is közmunkát vállalni nem tudott s e miatt az előző évekhez viszonyítva 400 koronával több egyházi adóval kellett megterhelni a gyülekezetet, csak az adócsökkentési segély megnyerte után egyházi rendkívüli adóból térítse meg.

Kérelme méltányosnak találtatván, bizottság javasolja az engedély olyképeni megadását, hogy a visszafizetés az 1909-ik évben rendkívüli adókivetés által eszközöltessék a felhasznált összeg 6°/_o kamatával együtt.

Kelt mint elől. *Tóth Mór* sz. v. b. elnök, *Papp József*, *Kálmán Sándor*, *Joó Kálmán* számv. biz. tagok.

A számvizsgáló bizottság jegyzőkönyvében I. sz. a.

foglalt előterjesztések alapján egyházmegyei közgyűlésünk kimondja, hogy

Görbed, Nagykolcs, Kishodos, Kiskolcs, Kispalád, Kakszentmárton, Sárköz, Misztótfalu, Nagybánya, Vámfalu számadása a bizottsági javaslat határozati erőre emelésével elfogadtatik.

Magosliget, Kőszegremete, Nagypalád, Sárközujlak, Kispeleske, Rozsály, Tisztaberek számadása a bizottság által kívánt pótlás végett visszatétetik.

Dobrácsapáti, Szamoskóród, Homok tökepénzéről pótlólag terjeszse be számadását a bizottsághoz 1908. nov. 1-ig.

A krassói számadásra vonatkozó javaslatot határozati erőre emeli közgyűlésünk, megbízván Szabó József és Tóth Mór tanácsbírákat, hogy a magtár állapotáról s teljesítési képességéről a következő közgyűlésre jelentést tegyenek.

A bizottsági jegyzőkönyvben II. III. IV. sz. a. foglalt javaslatokat határozati erőre emeli közgyűlésünk.

Végre általában felhivatnak a kebelbeli egyházak gondnokai, illetőleg pénztárnokai, hogy 200 koronánál nagyobb összeget az egyház pénztárában ne hevertessenek. Aljegyző pedig megbizatik, hogy kellő mennyiségű nyugta és ellen-nyugta-nyomtatványról gondoskodják.

95. Olvastatott a következő *Jegyzőkönyv*, mely felvétellett a nagybányai reform. egyházmegye államsegélyosztást véleményező bizottságának 1908. szeptember 10-én tartott gyűlésén. Jelen voltak alantirottak.

I. Rendes államsegélyért folyamodnak: Pettyén, Méhtelek, Erdőd, Homok, Szamoskóród, Adorján, Batiz, összesen hét egyház. Mind a hét egyház részint iskolaépítésre, részint nagymérvű javításra kéri a segélyt.

Bizottság következőleg véleményezi a segély megosztását:

1. Szamoskóród 1000 K, 2. Erdőd 400 K, 3. Pettyén 400 K. 4. Adorján 200 K.

Szamoskóród már teljesen benne van az építkezésben, amennyiben az anyagok jórészen beszerezettek s különben is még a múlt évben biztatást nyert a nagyobb mérvű segélyezésről, miután köztudomásu, hogy iskolája a bezárás előtt állván, az államosítással szemben kell erejét és készségét kimutatni az iskolaépítésben. Erdődöt az ő újjáalakuló nagy küzdelmében segélyeznünk kell, hogy mihamarabb megmutathassa új életét. Pettyén csaknem egészen új iskolaépítés előtt áll s Adorján is nagy költséggel javítja iskoláját.

A többi egyházak kérelme ezuttal nem volt teljesíthető, pedig Batiznak is nagy szüksége van a támogatásra s ajánlja is bizottság előjegyzésbe vételét a jövőben való segélyezéshez.

Méhtelek csak két éve nyerte az 1000 koronás segélyt, Homok pedig nem szerelte fel kérvényét.

II. Rendkívüli államsegélyért folyamodnak Barkász Albert, Balajthy Károly lelkészek és Kocsár Imre tanító, elemi csapásra és betegségre való hivatkozással.

Bizottság kérelmezőket segélyre ajánlja.

III. Reform. segélyegylethez segélyért folyamodik Nagykolcs, a templomépítésből fentmaradt adóssága törlesztésének némi pótlásául.

Bizottság segélyre ajánlja kérelmező egyházat.

Kelt mint fent. *Balogh István* biz. elnök. *Sinka Lajos* jegyző.

Pótlólag előterjesztett Berendnek államsegélyt kérő folyamodványa.

I. Egyházmegyei közgyűlés a bizottság javaslata alapján rendes államsegélyből részesíti 1. Szamoskóródot 1000 K, 2. Erdődöt 400 K, 3. Pettyént 400 K, 4. Adorjánt 200 koronában.

Berend felekezeti iskolát nem tart, tehát ez idő szerint nem segélyezhető.

II. Rendkívüli államsegélyre mindhárom kérvényezőt melegen ajánlja.

III. A templomépítéssel teljesen kimerült s eladósodott kis egyházat készséggel ajánlja segélyezésre.

96. Egyházkerületi közgyűlés 253—1908. sz. alatt vonatkozással a vall. és közokt. miniszternek 1907. ápr. 15-én 109,891. sz. a. kelt s az 1907. évi októberi konvent 31/8. jkvi számú határozata kapcsán kiadott rendeletére, felhívja az egyházmegyéket, hogy mindazon esetekben, amelyekben az egyházak ingatlan vagyona tekintetében bárminemű telekkönyvi változás jut tudomásukra és az erről szóló végzés nekik nem kézbesítették, hivatkozással az igazságügyminiszter 44336—1906. sz. rendeletére, az illető végzés kézbesítése iránt kérést adjanak be az illetékes telekkönyvi hatósághoz, hogy az egyház ingatlan vagyonában beálló változásokat nyilván tarthassák és szükség esetén a netalán sérelmes végzés ellen jogorvoslattal élhessenek.

Az egyes egyházak ingatlan vagyona tekintetében beállott telekkönyvi változás az egyházi III. t.-cz. 3. §-a alapján a vagyonleltárban, illetőleg a rovatos kimutatásban nyilvántartandó.

Egyházkerület felhívása tudomásul vétetik s az ily ér-

telmü eljárásra egyházmegyénk minden egyháza elköteleztetik.

97. Egyházkerületi közgyűlés 259. sz. határozatával 1908. jan. 1-től számítandólag egyházkerületünk minden esperese részére 1500 K fizetést állapít meg és teszen folyóvá. Ugyanazon naptól számítandólag egyházkerületünk minden egyházmegyéjének évi 1000—1000 koronát bocsát rendelkezésére, az ezen összesen felülmaradó 14,300 koronát pedig az egyházkerületi pénztári hivatal által kidolgozandó s a folyó évi egyházkerületi közgyűlésre utólag bemutatandó lélekszámarány szerint szintén felosztja egyházkerületünk tizenhárom egyházmegyéje közt.

Felszólítja az egyházkerületi pénztárnokot, hogy mindezen összegeket az esperesi hivatalok részére, úgy most, mint a következő években, mindig azonnal küldje szét, amikor a szóbanforgó államsegély egyházkerületünk pénztárába megérkezik.

Végül kimondja, hogy az egyházmegyék kellőleg okmányolt számadásai a tavaszi egyházkerületi közgyűlésre mindenkor felterjesztendők.

Örvendetes tudomásul szolgál.

98. Olvastatott az egyházkerületi közgyűlésnek 225—1908. sz. alatt hozott határozata, mely szerint egyházmegyénk összes egyházait az egyházközségi közgyűlés szervezése alul felmenti.

Határozat tudomásul szolgál s ahoz való alkalmazkodásra egyházmegyénk összes egyházai felhivatnak. Minthogy azonban a hivatolt határozatba foglalt egyházak közt nincs említés téve az egyházmegyénkhez tartozó Amacz anyaegyházról, valamint Berend és Pálfalva leányegyházakról, tisztelettel kérjük az egyházkerületi közgyűlést, hogy az egyházközségi közgyűlés szervezése alul való felmentést ezekre is kifejezetten kiterjeszteni méltóztassék.

99. Szatmárvármegye közigazgatási bizottsága, egyházmegyénk Szinérváralján 1907. szeptember 13-án tartott közgyűlésében hozott 72. sz. határozatára és kérelmére, melyben egyházmegyénk az egyházak által fentartott iskolák hiányainak kipótlására kiszabott határidőt 1909/10. tanév kezdetéig meghosszabbíttatni kéri, a f. évi augusztus 7-én tartott ülésében kelt 5284—1907. sz. határozatát megküldi.

A közigazgatási bizottság megküldött azon határozata — mely szerint „a kért határidőig elnézéssel lesz az iskolák hiányának pótlását illetőleg, azon helyeken azonban, ahol a

tanügyi állapotok tűrhetetlenek, kényszerülve lesz a közegészségügyi és népoktatásügyi törvények szem előtt tartásával teljesíteni kötelességeit — tudomásul vétetik és az illető intést, vagy felhívást nyert egyházak előljáróságaival tudomás és alkalmazkodás végett közölni határoztatik.

Egyben ezen egyházak előljáróságai felhivatnak, hogy az észlelt és kifogás tárgyát képező hiányokat a tanügy érdekében pótolni igyekezzenek.

100. Olvastatik a budapesti *Bethlen Gábor-kör* kérvénye, melyben a vezetőség ez ifjúsági egyesület kebelében létesített Otthon fentartása és fejlesztése céljából segélyért fordul egyházmegyénkhez.

Közgyűlésünk a fővárosi protestáns ifjúságnak egyháztársadalmi nemes törekvésében készséggel siet támogatására s a Bethlen-Otthon fentartása és fejlesztése céljára az egyházmegye pénztárából évi 25 K-át utalványoz s utasítja pénztárnokot, hogy ez összeget a *Bethlen Gábor-kör* elnökségének (Budapest, VIII. Szentkirályi-u. 22. I. 23.) évről-évre küldje el.

101. Soltész Elemér nagybányai lelkész beterjeszti a nagybányai egyház régi iskolaépületének első emeleten lelkészi lakká, földszinten pedig bérházzá leendő átalakítására vonatkozó tervrajzot és költségvetést a vonatkozó egyháztanácsi határozatokkal és vállalati szerződéssel együtt; kéri azok jóváhagyását s ugyanakkor kéri az átalakítás költségeiből hiányzó összegnek és a templom halaszthatatlan fedelezésére szükséges költségnek, összesen 22 ezer koronának kölcsön útján előállítására az engedély megadását; mellékeli az egyházmegyei elnökség előleges engedélyét, melylyel az úgy az átalakítás, mint a kölcsön felvételéhez hozzájárult.

Közgyűlésünk a halaszthatatlanul sürgős épület átalakítási tervet és költségvetést, valamint a templom fedelezését a maga részéről is helybe hagyja s a 22 ezer koronának kölcsönvételéhez hozzájárul.

102. A nagybányai egyház beterjeszti a jelenleg lelkészi és volt kántori lakás helyén emelendő bérház tervrajzát és költségvetését, valamint az emelendő épületre a m. kir. kincstárral kötött bérleti szerződést megerősítés végett, egyuttal az építkezéshez szükségelt 40.000 koronának kölcsönvételére is engedélyt kér. Kérelmét következő indokokkal támogatja.

Ez idő szerint már sem a lelkészi, sem a kántori lakás céljának

meg nem felel, miért is a lelkészi lakást a régi iskolaépület emeletére helyezi, a kántori lakot pedig más alkalmas házába helyezte át a nagybányai egyház. Bér lakásul lehetne egyedül használni az így üresen maradt épületeket, azonban a javítás, tatarozás, az adó majdnem az egész jövedelmet fölemésztené, az egyháznak úgyszólván semmi hasznót nem nyújtana. Hogy az egyház károsodását elkerülje, sőt jövőre hasznosan gyümölcsöző vállalatot létesítsen, elhatározta egyháztanács, miszerint az alkalmas bérházat kereső m. kir. posta részére a fent nevezett kettős telken egy megfelelő épületet emel s azt hosszabb időre a posta részére bérbe adja.

A postaigazgatóság utasítása nyomán a kívánt bérház tervezetét építészmérnök által elkészíttette, az előirányzott 40.000 korona építési költségnek 5%-os kölcsön útján leendő fedezéséről gondoskodott, a kölcsön törlesztésére és kamata fedezésére a m. kir. posta által 20 évre szerződésileg biztosított évi 3600 kor. haszonbért s az egyháznak később ide használható jövedelmi többletét fordítja.

Évek multán e bérház tekintélyes összeggel gyarapítja az egyház állandó bevételi forrását, mondhatni megszilárdítja az egyház anyagi állapotát annyival is inkább, mert a bemutatott szerződés értelmében, ha valamelyik fél fel nem mond, a bérlet 20 év multán is érvényben marad. Egyháztanács a sürgős építkezésre és kölcsön vételre úgy az egyházmegyei, mint az egyházkerületi elnökség engedélyét előzetesen kikérte és megnyerte.

Közgyűlésünk a bemutatott tervet és költségvetést, valamint a kir. kincstárral kötött szerződést a maga részéről jóváhagyja, a kölcsön felvételéhez is hozzájárul. Határozatát megerősítés végett az egyházkerületi közgyűlésre fölterjeszti.

103. A szatmárhegyi egyházból Puskás András és 52 társa aláírásával kérelem adatott be közgyűlésünkhöz a lelkész részéről tapasztalt némely sérelmes eljárások orvoslása iránt. Kérelmezők nehézményezik, hogy lelkész a temetési stólat fölemelni akarja, hogy a templomhoz tartozó területet konyhakertként használja, hogy ifj. Gáspár Albertet tetteleg bántalmazta s végül, hogy a harangozó lakását jelenlegi helyén hagyni nem hajlandó.

Közgyűlésünk a Puskás András és társai beadványában foglalt sérelmek megvizsgálására Sátor Dávid és Szilágyi Tihamér tanácsbírákat kiküldi azzal, hogy vonatkozó kimerítő jelentésöket az esperesi hivatalhoz folyó évi nov. hó 1-ig terjeszszék be; esperes urat pedig fölkéri, hogy a

kiküldöttek jelentése alapján ez ügyben a további szükségesnek mutató lépéseket egyházi törvényeink értelmében tegye meg.

104. Makai Elek szatmárhegyi lelkész és Nagy József kántor felebbezést adnak be közgyűlésünkhöz a szatmárhegyi egyháztanács 80—1908. számú határozata ellen, mely szerint az egyháztanács a harangozó rozzant lakását régi helyén, vagyis a lelkész és volt fitanító javadalmát képező kertből még 1890-ben elszakított területen akarja újra építeni, elutasítván lelkész és kántor abbeli kérelmét, hogy a harangozó lakását a régi leánytanítói belsőség végére tegyék át.

Felebbezők jogtalannak mondják az egyháztanács határozatát, mert díjlevél szerinti javadalmuk egy részét a harangozó birtokába rendeli; méltánytalannak, mert a harangozó és családja részéről örökös kellemetlenségnek volnának kitéve; míg, ha a harangozó lakása a régi leánytanítói belsőség végén lesz fölépítve, a belhivatalnokok nyugalma biztosíttatik és senki sem szenved sérelmet.

Tekintettel arra, hogy a 48—1882. sz. egyházmegyei határozat egyenesen arra utasította volt a szatmárhegyi előjáróságot, hogy a fiuiskola és lelkészi lak kertjének alsó végén kiszakítandó mintegy 80 négyszögölnyi helyre új harangozói lakot építtessen s oda a harangozót költöztesse át; tekintettel továbbá arra, hogy a szatmárhegyi egyház 5—1890. sz. és lelkész által beterjesztett közgyűlési határozata szerint a nép által építtetni megindult harangozó lak a fitanító és lelkész lak kertje alján 150 négyszögöl területen határozottatott felállíttatni; tekintettel arra, hogy a harangozónak, bár reá a lelkésznek mindennap szüksége van, nem okvetlenül szükséges a lelkész kertjének végében lakni, kivált ha ez a lelkésznek alkalmatlan; tekintettel arra, hogy egyházi törvényeink szerint a harangozót a presbyterium elnöksége fogadja fel és bocsátja el szolgálatából (I. t.-cz. 117. §.); végül tekintettel arra, hogy a Puskás András és társai által beadott kérelemben a harangozó lakás ügye úgyis sérelem gyanánt szerepel: a 103. sz. a. kiküldött tanácsbírák megbizatnak azzal, hogy igyekezzenek ez ügyet a helyszínen, ha csak lehet, békés úton elintézni, eljárásukról az esperesi hivatalnak f. é. nov. 1-ig jelentést tévén.

105. A homoki egyház iskolaépületének beadott tervrajzát közgyűlésünk helybenhagyja, egyszersmint felhívja az

egyháztanácsot, hogy az építési költségelőirányzatot a vonatkozó egyháztanácsai határozattal esperes urhoz haladéktalanul terjeszsze be; esperes urat pedig fölkéri és felhatalmazza közgyűlésünk, hogy a költségvetést felülvizsgáltatás után hagyja jóvá.

106. A berendi leányegyház részéről Bikfalvy Albert presbyter és Pándi Géza gondnok beterjesztik egy építendő és az államnak bérbe adandó tanítói lakás tervezetét, kérvén az építkezéshez az egyházmegyei közgyűlés jóváhagyását.

Terv és költségvetés rendben levén, az építésre az engedély megadatik.

107. A berendi leányegyházból Bikfalvy Albert presbyter és Pándi Géza gondnok beterjesztik az egyházközségnek az állammal kötött bér-szerződését három példányban. E szerint a berendi egyház a tulajdonát képező és a berendi 53. sz. telekjegyzőkönyvben foglalt házát állami elemi iskola és tanítói lakás céljára 1908. okt. 1-től tíz évre évi 600 koronáért bérbe adja.

Közgyűlésünk a beterjesztett szerződést a presbyteri gyűlés határozata alapján jóváhagyja és az egyházkerületre fölterjeszti.

108. Olvastatott a vámfalui egyháztanács kérelme az 1906. évi szept. 27-én tartott egyházmegyei közgyűlésben 88. szám alatt hozott határozatnak megváltoztatása iránt. Nevezett határozat a vámfalui egyház ingatlan vagyonának eladását az egyház kérelméhez képest úgy engedélyezi, hogy a vételár takarékpénztárban kezeltessék s belőle alkalom adtán tagos földbirtok szereztessék. A vámfalui egyháztanács ennek ellenére a 25918 K vételárból befolyt összeget egyeseknek 8%-ra kikölcsönözte s a még befolyandó hátralevő részt is 8%-os kamat mellett szintén egyeseknek kívánja első helyen való bekebelezés mellett kikölcsönözni, mert így a tőkepénz nagyobb jövedelmet ad, a tűzvészszel és árvízzel sújtott hitfeleken segít, sürgős szükség esetén a telekkönyvileg biztosított kölcsönkötvényeket bármely pénzügyintézet beváltja s a pénzt az egyháznak folyósítja. Azon összeget, melyet az egyháztanács biztos helyre, első helyen bekebelezéssel kikölcsönözni nem tud, jó hírnevű takarékpénztárnál, pl. a Szatmári Népbanknál fogja elhelyezni. Kéri a régebbi határozat megváltoztatásával eddigi eljárására és jövő terveire az egyházmegye jóváhagyását.

Egyházmegyei közgyűlés a vámfalui egyháztanács azon eljárását, hogy az ingatlanok eladásából befolyt pénzüssze-

get az egyházmegyei határozat daczára egyeseknél és nem takarékpénztárba helyezte el, jóvá nem hagyja, sőt helyteleníti.

Utasítja egyháztanácsot, hogy az egész 25918 K vételárt elkülönítse s úgy a már befolyt, de újra kikölcsönzött, e célú szolgáló 8116 koronának, valamint a még be nem fizetett vételáraknak behajtása iránt az egyházmegyei ügyész közbejöttével intézkedjék s a befolyt összeget is takarékpénztárilag kezelje. Az egyháztanács anyagi felelőssége már ezuttal megállapíttatik.

Miről egyháztanács és az ügyész értesíttetnek.

109. Papolczy Zoltán apai lelkész indítványt terjeszt be, mely szerint az állami iskolákra nézve szüntesse be az egyházmegye a vallás-tanítás félévi vizsgálatát, fentartván továbbra is a canonica visitációval kapcsolatos évvégi vizsgát. Indítványát azzal indokolja, hogy a félévi vallásvizsga zavarólag hat egyrészt az állami iskolák tanítási menetére, másrészt a vallástanítást is hátrányosan befolyásolja, mert az amúgy is kevés tanítási idő egy részét a félévi vizsgára való előkészítés foglalja le.

Közgyűlésünk az indítványt véleményezés végett kiadja a tanügyi bizottságnak.

110. Olvastatott Tóth Dániel nagykolcsi lelkész indítványa, melyben egyházmegyénk 1906. szeptember 27-én Szinérváralján tartott közgyűlésének 75. szám alatt hozott azon határozatát, mely szerint iskolát fenn nem tartó egyházak államsegélyben nem részesülhetnek, oda módosíttatni kéri: „Kivéven azon egyházakat, melyek templomot, vagy lelkészlakot építenek, vagy ezekből terhes adósság maradt reájok.” Ezen indítványát indokolja azzal, hogy ha továbbra is az eddigi gyakorlat marad fenn, a mellőzött egyházakban, mint a tapasztalás már ma is mutatja, csak rossz érzést s gyűlöletet fog szülni az egyházmegye mellőzése.

Egyházmegyei gyűlésünk hozott határozatát oda módosítja, hogy rendszerint azok az egyházak részesülnek az egyházmegyei államsegélyben, melyek felekezeti iskolát tartanak fenn, de rendkívüli esetekben az iskolát fent nem tartó egyházak is részesülhetnek e segélyben.

111. Makai Elek szatmárhegyi lelkész, az erdődi missiói kör lelkésze, betérjeszti az Erdődön szervezett ref. előkönyörgő kántor-tanítói állomás díjlevelét két példányban. A díjlevél szerint — melyet az erdődi egyháztanács 1907. szept. 29. tartott gyűlésében állapított meg — az egyház a tanítói fizetéshez 100 koronával járul s ez összeget a vallás- és

közüktatásügyi miniszterium 46746—1908. sz. rendelete 900 K államsegélylyel 1000 koronára egészíti ki.

Közgyűlésünk az erdődi ref. előkönyörgő kántortanítói állomás szervezését helyesléssel veszi tudomásul s a betérjesztett díjlevelet a maga részéről jóváhagyván, végleges megerősítés végett az egyházkerületi közgyűlésre felterjeszti.

112. Tárgyaltatott a méhteleki ref. egyháznak tanítói lak fedése végett 400 K kölcsön felvétele iránt előterjesztett kérelme.

Miután államsegély elnyerhetése iránti kérelmével elutasított, bár nem mutatta be az egyháztanács határozatát a 400 K kölcsön felvételére vonatkozólag, mégis tekintettel a kölcsön céljára s annak sürgősségére, egyházmegyei közgyűlés a méhteleki ref. egyháznak előzetes engedélyt ad arra, hogy a tanítói lak kijavítása költségei fedezésére 400 K kölcsönt vegyen fel, kötelezi azonban nevezett egyházat, hogy a kölcsön felvételt kimondó egyháztanácsi határozatot utólag az esperesi hivatalhoz terjeszse be. Ezek után az ügy az egyházkerületi közgyűléshez felterjesztendő.

113. Tárgyaltatott a nagypaládi ref. egyháznak a beadott terv és költségvetés alapján templomépítésre engedélyadás iránt betérjesztett kérvénye.

Egyházmegyei közgyűlés engedélyt adott már a nagypaládi ref. egyháznak temploma felépítésére s felhatalmazta az esperes urat, hogy a terv és költségvetés felülvizsgáltatása után azokat hagyja jóvá és az építésre az engedélyt adja ki. Ahoz tehát, hogy kérvényező egyház a templom vállalatba adását foganatosítsa, újabb engedélyre szükség nincs.

Tekintettel azonban arra, hogy a nagypaládi ref. egyház az építési költségek előállítása végett a „Nagy-Éger“ és „Tur-Égeralja“ nevű birtoka fennálló fáit eladni és 10.000 koronát kölcsön venni akar; az eladást és a kölcsönvételt kimondó egyháztanácsi határozatokat pedig be nem mutatta, sem pedig a 81—1907. sz. egyházmegyei közgyűlési határozatnak eleget nem tett: kérelmének ez a része érdemlegesen nem tárgyalható. Utasítja egyházmegyei közgyűlés a nagypaládi ref. egyházat, hogy a templomépítés vállalatba adása előtt fedezetről gondoskodják, tegyen eleget a 81—1907. sz. határozatnak s kérje úgy a faeladás, mint a kölcsön fel-

vételre szükséges engedélyt, illetve ide vonatkozó egyház-tanácsi határozatait jóváhagyás végett mutassa be.

114. Ferenczy Imre elhunytával az egyházmegyei közalap kezelői tiszt megüresedvén,

a közalap kezelésével Nagy Lajos közpénztárnok bízatik meg.

115. A költségvetési ívek elfogytak, újból nyomásuk szükségessé vált. Főjegyző megbízatásához képest azon előterjesztést teszi, miszerint tekintettel ama körülményre, hogy az egyházi adózás terén átmeneti idő előtt állunk, csak 200 példányban s csak a régi alakban nyomassék ki a költségvetési ív.

Közigyűlés az előterjesztést elfogadja, a régebbi költségvetési ívnek 200 példányban nyomását elrendeli.

116. Elnökség indítványához képest

egyházmegyei közgyűlésünk Szentiványi Gyula fürdőtulajdonos urnak előzékenységeért, melylyel a gyűlés tagjainak elhelyezését lehetővé tette s azon szívességeért, hogy közgyűlésünknek helyiséget bocsátott rendelkezésére, hálás köszönetet mond;

ugyszintén Teller Ferencz fürdőigazgató urnak is a közgyűléssel és gyűlési tagokkal szemben tanúsított előzékeny szívességeért köszönetet mond.

117. Esperes ur kölcsönös jókívánságok után

a közgyűlést berekeszti.

Közigazgatási bírósági ülés.

118. Bíróság következőleg alakult: Elnökség Széll György tárgyalást vezető elnök, Helmeczy József. Bíróság tagjai Balogh István, Sátor Dávid, Szabó József, Nagy Elek, Tóth Dániel, Csaba Adorján, dr. Dezső Kálmán, Szilágyi Tihamér, Sinka Lajos. Előadó és jegyző Magoss Ferencz. Ügyész dr. Harcsár Géza.

Tárgyaltatott Dobos József uszkai lelkész és Molnár Zsigmond uszkai tanító panaszosoknak az uszkai egyház tagjai, mint panaszlottak ellen indított közigazgatási ügye. Jelen van Gacsályi Károly az uszkai egyház képviselőjében.

Bíróság az ügy érdemleges tárgyalása után zárt tanácskozmányban meghozta s nyílt ülésben kihirdette a következő

ítéletet:

Közigazgatási bíróság kötelezi az uszkai egyház pénztárát, hogy Dobos József uszkai lelkész részére 20 K, Molnár Zsigmond részére 10 K kártérítési összeget, vizsgálati és szakértői költségbe 17 koronát az egyházmegyei pénztárba 15 nap alatt végrehajtás terhével fizessen be, egyben megállapítja az uszkai egyház visszkereseti jogát azon egyháztagokkal szemben, akik szántási kötelezettségöknök eleget nem tettek, elkötelezi gondnokot, hogy a megállapított 47 koronát azokon vegye be.

Indokok:

Bemutatott tanítói díjlevélből, valamint egyháztanács és panaszlók együttes beismeréséből beigazolást nyert, miszerint a lelkész és tanítói földek szántása az egyház kötelessége.

Vizsgálat folyamán bebizonyult, miszerint az egyháztagok e szolgálmányt a maga egészében nem teljesítették s így a lelkésznek és tanítónak kárt okoztak, még pedig lelkésznek kölcsönös megállapodás szerint 20, tanítónak ugyancsak kölcsönös megállapodás szerint 10 koronát.

E kártérítési összeg az egyház pénztárával szemben volt megállapí-

tandó, mert a szolgálmánynyal az egyház egyeteme tartozik s ez érte a felelős; ellenben az egyház visszkereseti jogát meg kellett állapítani a szolgálmányt nem teljesítő egyháztaggal szemben, mivel a károsodást ezek hanyagsága és ellenszegülése okozta s az okozott károsodásért ezek anyagi felelősséggel tartoznak.

A vizsgálati költséget a szolgálmány nem teljesítése okozta s így végeredményben annak viselése a hanyag egyháztagokra volt hárítandó.

Ítélet felek előtt kihirdettetvén, jelen levő Gacsályi Károly egyházi képviselő megnyugvását jelentette ki.

Feleknek az ítélet 2 eredeti példányban kiszolgáltatandó.

119. Biróság következőleg alakult: Elnökség Széll György tárgyalást vezető elnök, Helmeczy József. Biróság tagjai Balogh István, Sátor Dávid, Szabó József, Nagy Elek, Tóth Dániel, Csaba Adorján, dr. Dezső Kálmán, Szilágyi Tihamér, Sinka Lajos. Előadó Szilágyi Tihamér. Jegyző Magoss Ferencz. Ügyész dr. Harcsár Géza.

A nagybányai egyházmegye közigazgatási birósága 1908. évi szeptember hó 10-én Bicszadon megtartott ülésében a Pásztor István magosligeti lelkész és Károly Gáspár magosligeti tanító panaszára az őket megilletett 12 darab legelőjognak évi 240 koronával való megváltása iránt a magosligeti egyház ellen folyamatba tett ügyben következőleg

ítélt:

A közigazgatási biróság panaszosokat igényükkel elutasítja.

Indokok:

A csatolt iratok, nemkülönben a felek előadása alapján az a tényállás volt megállapítható, hogy Magosliget községnek volt egy közlegelője, melyből a lelkészt 8, a tanítót pedig 4 jog illette meg s amely közlegelő körülbelül 7 év előtt a közigazgatási hatóság határozatával a megváltozott gazdasági rendszer folytán a közös használat alól felszabadítottatott s a közlegelőül használt Cserhát dülőbeli ingatlanok egyénileg megosztva a területek pontos kitüntetésével a jogosultak tulajdonát képezik és általuk eként birtokolhatók is.

E dülőben levő ingatlanok közül a 194. 195. 196. 197. 198. 199. 313. és 314. hrsz. részletek, melyek a régebbi gazdasági rendszer szerint mint közös legelőterület a lelkész és tanító által birtokoltak, a magosligeti ref. egyház tulajdonát képezik, a lelkész és tanító birtoklása alól a közös birtoklás alól való felszabadulás folytán el nem vonattak.

Amennyiben pedig legelőjog sem a lelkészi, sem a tanítói díjlevélben biztosítva nincsen, a kifejtett tényállás alapján az egyház a lelkészszel és tanítóval szemben a közös legelőterület felszabadítása folytán felelőssé tehető és kártérítésre kötelezhető még akkor sem volna, ha a megváltozott gazdasági rendszer szerint a belhivatalnokok használatában maradt ingatlanok az előzőnél netalán kevesebb jövedelmet hajtának is.

Ezeknél fogva a panaszosokat jogtalan igényükkel el kellett utasítani.

Költség fel nem merülván, e tekintetben intézkedés szüksége fent nem forgott.

Ítélet felek előtt kihirdettetett, a jelen levő Károly Gáspár és az egyház képviselői által megnyugvással fogadtatott, Pásztor István részére eredetben kiadatni rendeltetett.

Fegyelmi bírósági ülés.

120. Bíróság következőleg alakult: Elnökség Széll György tárgyalást vezető elnök. Bíróság tagjai Balogh István, Sátor Dávid, Szabó József, Nagy Elek, Tóth Dániel, Csaba Adorján, dr. Dezső Kálmán, Szilágyi Tihamér, Sinka Lajos. Előadó dr. Dezső Kálmán. Ügyész dr. Harcsár Géza. Jegyző Magoss Ferencz.

Tárgyaltatott a garbolczi egyháztanács ellen hivatalból indított fegyelmi ügy. Panaszlottak közül jelen van Nagy Mihály lelkész, Szalkai János és Váradi Sándor.

Bíróság az ügy érdemleges tárgyalása után zárt tanácskozmányban meghozta s nyílt ülésben kihirdette a következő

ítéletet:

Nagy Mihály lelkészt a vád és következményei alól felmenti, Horváth József gondnokot, Szalkai János, Váradi Sándor, Viski Bénéámin, Horváth Elek, Horváth Miklós, Váradi József, Tardi Elek, Váradi Menyhért egyháztanácsosokat vétkesnek mondja ki az V. t.-cz. 34. § 4. pontjába ütköző fegyelmi vétségben s ezért az V. t.-cz. 35. § a) pont alapján nevezett vádlottakat *roszalásra* ítéli.

Indokok:

Lelkészt, mivel mint egyházmegyénkben új ember, aki a vádbeli cselekmény előtt 2 héttel költözött be, az előző határozatokat nem ismerte, az eljárásban is tájékozatlan volt: a vád és következményei alul fel kellett menteni; ellenben egyháztanács eljárása rosزالandó volt, mert bebizonyított tényállás, hogy a garbolczi egyháztanács 1908. május 24-én a tanítói lak és iskola építésének megkezdését elrendelte és az építkezést foganatosította, daczára annak, hogy az iskola és tanítói lak terve és költségvetése felülbírálvá és megerősítve nem lett és az építkezési engedélyt meg nem nyerte.

Ez a cselekmény figyelemmel különösen arra, hogy a 31—1906., sz. közgyűlési határozat figyelmeztette az egyházak előljáróságait arra

miként a jóváhagyást igénylő határozatoknak a jóváhagyás előtt való végrehajtása fegyelmi eljárást von maga után, megállapítja az V. t.-cz. 34. §. 4. pontjába ütköző fegyelmi vétséget.

Vádlottak eme cselekményükért, tekintettel a fenforgó enyhítő körülményekre, nevezetesen, hogy vádlottakat eljárásukban nem rossz akarat vezette, különösen, hogy a közigazgatási bizottság által az iskola építésre adott haladék lejárt, a legenyhébb büntetéssel voltak sújtandók.

Költség fel nem merült s így intézkedésre szükség nem volt.

Ítélet kihirdettetvén, jelenlevő felek megnyugvásukat jelentették ki.

Ítélet a távollevő felekkel eredetben közöltetik.

Függelék.

A 80, 81, 86—93, 95—98, 101, 102, 108, 114—120 számokat jegyzette Magoss Ferencz.

A 79, 82—85, 94, 100, 103—107, 109, 111 számokat Soltész Elemér.

A 99, 110 számokat Torday Imre.

A 112, 113 számokat dr. Helmeczy Pál.

Hitelesítették

Szatmár, 1908. szept. 16.

Magoss Ferencz

l. főjegyző.

Soltész Elemér

l. aljegyző.

Dr. Helmeczy Pál

v. aljegyző.

Széll György

esperes.

Sátor Dávid.

Betűsoros tárgymutató.

- Bay Lajos tanácsbíróvá megválasztott. 85.
Berend bérház építésre engedélyt nyer. 106.
Berend bérszerződése az állammal fölterjesztetik. 107.
Bethlen Gábor-körnek évi segély. 100.
Egyházkerület 253—1908. sz. határozata tudomásul. 96.
Egyházkerület 259. sz. határozata tudomásul. 97.
Egyházkerület 225. sz. határozata. 98.
Erdődi tanítói díjlevél felterjesztetik. 111.
Esperesi jelentés. 87.
Garbolczi egyház államsegélye felfüggesztetett. 86.
Garbolczi iskola engedély nélkül való építése miatt roszalás. 120.
Gyűlés megnyitása. 79.
Gyűlés berekesztése. 117.
Gyűlési tagok számbavétele. 82.
Homoki iskola terve jóváhagyatik. 105.
Időszaki változásokról szóló esperesi jelentés. 88.
Iskoláink megtarthatása ügyében krassói kör javaslata. 92.
Jegyzőkönyvhitelesítő bizottság. 83.
Kiss Áron püspök elhunytá fölött részvét. 80.
Költségvetési ívek nyomtatása felől intézkedés. 115.
Közalapot Nagy Lajos kezelje. 114.
Közigazgatási államsegély felosztása. 89.
Közigazgatási államsegély fölemelése tárgyában felterjesztés. 90.
Lelkész elhalálozását a presbyterium tudassa a szomszéd egyházakkal. 93.
Magosligeti legelő ügyben panaszosok elutasíttatnak. 119.
Méhteleki egyház kölcsönt vehet. 112.
Nagybányai egyház épületátalakítási terve jóváhagyatik. 101.
Nagybányai egyház bérház-építési és kölcsön-ügye felterjesztetik. 102.
Nagy Lajos pénztárnok közalapot is kezelje. 114.
Nagypalád templomépítés-ügye pótlás végett vissza. 113.
Ne temere ügyben fölterjesztés a kerületre. 81.

- Nyugdíjintézeti (egyhm.) alap felosztása. 91.
Papolczy Zoltán indítványa tanügyi bizottság elé. 109.
Segélykérvények. 95.
Számvevőszék jelentése. 94.
Szatmárhegyi egyháztagok kérelme ügyében küldöttség. 103.
Szatmárhegyi harangozó-lakás ügyében küldöttség. 104.
Szatmárvármegyei közig. bizottság 5284—1907. sz. határozata. 99.
Szavazatbontó bizottság jegyzőkönyve. 85.
Szentiványi Gyulának köszönet. 116.
Tárgysorozat megállapítása. 84.
Teller Ferencznek köszönet. 116.
Tóth Dániel tanácsbíró felesketése. 85.
Tóth Dániel indítványa államsegély kiosztása tárgyában. 110.
Uszakai szántás-ügyben lelkésznek és tanítónak kárpótlás. 118.
Vámfalui egyháztanács tökepénzét takarékpénztárilag kezelje. 108.

Esperesi jelentés az 1907. évről.

Nagytszteleű és Tekintetes Egyházmegyei Közgyűlés!

Az esperesi látogatást egyes egyházainkban alant irott társaimmal négy irányban végeztük. Egyházmegyei gondnok ur másnemű egyházi elfoglaltsága miatt — sajnos! — ez évben nem vehetett részt. Én-magam 7 anya- és 1 leányegyházban teljesítettem esperesi látogatást Kálmán Sándor és Joó Kálmánnal. Rendkívül felszaporodott teendői az esperesi hivatalnak nem engedték meg, hogy több egyházba is el-mehessek. Helyettem Sátor Dávid tanácsbíró Nagy Lajos és Papolczy Zoltánnal 10 egyházban, Szabó József és Nagy Elek tanácsbírók 13 és végezetre Magoss Ferencz és Soltész Elemér jegyző urak 12 egyházban teljesítették azt.

A felvett látogatási jegyzőkönyvek alapján összeállított esperesi jelentésemet van szerencsém a következőkben előterjeszteni:

I. Vallásos erkölcsi élet.

A *templomlátogatás* — mint az előző években, úgy most is — élénk, sőt buzgó. Vasárnap délelőtt mindenütt egyházi beszéddel össze-kötött az istentisztelet. Gyermek-istentisztelet néha Lázáriban. Délután: biblia magyarázat 9, káté magyarázat 5, felváltva káté és biblia 19, biblia és predikáció 3, egyházi beszéd és néha ima is 5 (Rozsály, Sárközujlak, Udvari, Tisztaberek, Józsefháza) biblia és ima is 1 (Aranyos-medgyes) egyházban. Hétköznapi reggel: mindennap 23 (tavaly 21) egyházban van istentisztelet, hetente 3-szor 14, 1-szer 1 egyházban, egyetlen egyszer sem 4 helyütt (Méhtelek, Rozsály, Aranyosmedgyes, Kispalád). Délután: mindennap 2, hetente 3-szor 1, kétszer 1, egyszer 35 egyházban, 3 helyütt soha (Kispalád, Tisztaberek, Méhtelek). Bűn-bánati héten délelőtt, délután minden egyházban istentisztelet.

Leányegyházainkban (számra 6) az istentisztelet látogatott. 5-ben

minden vasárnap délelőtt rendes istentisztelet. Erdőszádán évente négyszer van istentisztelet urvacsoraosztással kapcsolatban. Vasárnap d. u. 2 leányegyházban bibliaolvasás és könyörgés (Dobrácsapáti, Berend); Pálfalván egyházi beszéd, Apahegyen biblia magyarázat, Görbeden pusztán ima. Hétköznap reggel 4 leányegyházban 3-szor, egyben 2-szer, délután — szombaton — az 5 leányegyházban istentisztelet.

Hétköznap *biblia magyarázat* elvétele Kakszentmártonban.

A *konfirmációra* előkészítést a tanítóval még mindig közösen végzi a lelkész Nagypalád, Kakszentmárton s helyzetéből folyólag Tisztaberek egyházakban. Nem ismétlő iskolából, de 12 évet betöltöttet konfirmál Nagykolcs, Krassó, Magosliget, Kakszentmárton.

Urvacsorával élők száma 29,180. Betegnek kiszolgáltatik az urvacsóra bármikor 22, csak urvacsora-osztáskor 20 egyházban.

Felekezetenkívüliek, szektáriusok, nincsenek. Esketést mellőzte 2 pár (Homok, Avasujváros). *Visszás házasság* 7 jelentetett. *Vadházasság* 24.

A *szegények gondozására* egyházaink figyelme nem terjed ki. Nagybánya és Lázári képez kivételt. Előbbi helyen 2 nő lakást és ingyen fát kapott. Lázáriban pedig búzával és ruhaneművel segítette a szegényeket a *Szeretet-egyesület*, melynek működésére s általán szervezésére a közfigyelmet e helyen felhívom.

Tandij elengedésben részesült mintegy 169 gyermek; könyv- és ruhasegély 11 egyházban 596 korona.

II. Adományok és hagyományok.

Adorján. Az Ur asztalára kenyeret adott Daróczy Albertné, Silke Mihályné, Daróczy Gyuláné, Hudácska Elekné, Tóth Lajos és Tóth Gáspárné egy-egy izben. Bort adott Baranyi Dániel, Silke Mihályné, Daróczy Gyuláné, Hudácska Elekné, Tóth Lajos és Tóth Gáspár egy-egy izben. Tóth Gáspár községi bíró tanuzási díjából 4 K, mezőrendőri büntetés pénzből 2, összesen 6 K-t adott.

Amacz. Gulya István egyházfentartási alapra 1200 K, árva-alapra 800 K. Befolyt a Márton Bálint-féle hagyomány 2805 K értékben. Mindezek a Szatmári Takarékpénztár Egyesületnél vannak elhelyezve 26—557, 26—555 és 22—296 számú könyveken. Egyházi bál jövedelmezett 60 K. A templom falak belső festésére a nők adakoztak 95 K.

Apa. Az Ur asztalát kenyérrel Kánya Lajosné Kató Klára, borral Szentiványi Gyula látták el. Szentiványi Gyula templomkerítés javítására adott 200 K-t. Varga Imre harangalapra adományozott 100 K-t.

Aranyosmedgyes. Orgona alapra dr. Szilágyi Elek karczagi ügyvéd 100 K, Sárközi Imre 6 K, Ács Péter 4 K.

Avasújváros. ifj. Bak Mihály 10 K, Dudás Péter 7 K, Özv. Koncz Imréné 2 K, Özv. Balog Dánielné 2 K, Özv. Erdei Ferenczné 3 K, Rumucs András 10 K. Báljövedelem 14 K 16 f. Egyházi bál 58 K 52 f. Községtől birság 10 K. Szövetkezet tankönyvi alapul 40 K.

Avasvámfalu. A hivek közül többen adtak a 6 urvacsora osztásakor kenyeret és 3 ízben bort.

Batiz. Fényes Péterné az Ur asztalára diszes felső terítőt 180 K értékben és egész éven át bort adott, a kenyeret pedig Fényes Elekné adta állandóan. Dalárda-pénztár iskolakerítésre befizetett 234 K 51 f. Egész évi perselypénz 36 K 30 f. Szőke János hagyományozott 20 K, Fényes Péter 8 K 40 f. Kovásznay Zsigmond 5 drb vizsgai jutalomkönyvet 5 K értékben. Kovács Ábrahám szatmári fakereskedő 5 K-t. Egész évi adakozások összege 489 K 21 f.

Egri. Néh. Kádár Mihály hagyományozott 50 K-t. Az Úr asztalát kenyérrel egész évben özv. Szerdahelyi Ferenczné látta el. Wohl Salamon iskolás gyermekeknek jutalmul 2 K-t adott. Az ifjuság báljövedelemből adott 226 K 12 f.

Garbolcz. Horváth Józsefné urasztali kenyeret éven át ad. Bogdán Zsigmond 16 koronát, Joó Kálmán és Fényes Elek urak 6-6 K-t.

Felsőbánya. Kun Károly és neje 120 K, Nagy Károlyné szül. Jeleznik Terézia 100 K.

Hirip. Az urvacsorát, mint máskor, úgy most is Kálmán Sándorné lelkészné látta el kenyérrel. Néh. Gulya István volt amaczi lakos egyházfentartási alapra 200 K. Perselypénz begyűlt 32 K 15 f.

Homok. Kovács Jenőné Domahidy Hedvig az Ur asztalához bort ajándékozott. Magoss Lajosné Kanizsay Juliánna egrii lakos iskolaépítés céljára 150 K. Tóth László az Ur asztalára egy kenyeres tányért, keresztelési szertartáshoz egy poharat és tányért ajándékozott 20—24 K értékben.

Kakszentmárton. Egyházi báljövedelem 839 K 01 f. Bort adott az Ur asztalára Téglássy Sándor, kenyeret Erdei Józsefné. Az Ur asztalára egy asztalterítőt adott Király Mária 15 K értékben.

Kishodos. Az urvacsorát 5 ízben ifju K. Bak János és neje Kiss Ida látta el kenyérrel.

Kiskolcs. Nagy Lőrincz 6 K, Gulya István amaczi lakos 200 K, Nagy Andrásné Győri Zsuzsánna 50 K, Boros György 5 K, Büte Gyuláné 2 K, karácsoni kántálás 29 K.

Kispalád. Az Ur asztalára kenyeret a lelkész, presbyterium, ajánlkozó egyháztagek adtak.

Kispeleske. Az Ur asztalát kenyérrel a hivek látták el.

Kőszegremete. Dohi Gábor és neje Ferenczi Mária ajándékozott az Ur asztalához egy diszes ezüst poharat 70 K értékben.

Lázári. Urvacsorai kenyeret és bort adtak: Nagy Béláné, Kanizsay Jenőné (két ízben), Nagy Elek, Csüry Elekné, Fazekas Károlyné. Orgonálapra: Veres Lila Amerikából 10 K, Gombos András 1 K 20 f, özv. Balog Józsefné 4 K, Szücs Ferencz 7 K, Nagy Bálint Amerikából 10 K, Muzsay Mihály 1 K, Csüry Gedeon 1 K, özv. Szikszó Józsefné 1 K, Szikszó Géza 1 K. A lázárii szegényeket segélyező *Szeretet-egylet* javára adakoztak: Nagy Béla 10 K, Nagy Béláné 10 K, Kanizsay Jenő 2 K, Kanizsay Jenőné 2 K, Öry Tamásné 2 K, Zeke Berta 2 K, Spiegel Ferencz 6 K, Ürge Imréné 2 K, Antal István 1 K, Tóth Károly 1 K, Fazekas Károlyné 1 K, Fodor Gáspár 1 K, Szabó Lajos m.-sziget lakos 1 K, Maák Sándor 1 K, Csüry Gedeon 1 K. Csüry Elekné buzgólkodására adakoztak: Csüry Elekné 1 K, Fülöp Lajosné 40 f, Koroknay Károlyné 1 K, Weisz Sámuelné 1 K, Veres Endréné 1 K, Daróczy Sándorné 1 K, Daróczy Endréné 1 K, Csüry Gedeonné 1 K, Aleksza Józsefné 1 K, Csüry Zsigmond 40 f, Ványi Jánosné 1 K.

Magosliget. Pásztor Sándor debreczeni lakos 1 K az egyház részére. Dufle Mihályné 4 liter borral látta el az Ur asztalát.

Méhtelek. Az Ur asztalára kenyeret az egyháztagek adtak. Özv. Fehér Andrásné a templomi szószékre új terítőt 44 K értékben. Az egyháztagek aratási munkával az egyház pénztára javára kerestek 170 K 58 f. Harang-alap javára tett önkéntes ajánlataikat befizették: Szilágyi Antal 15 K, néhai Király Károly 2 K 50 f. Balog L. 5 K, Bak Amália és Antal 2 K, Barta Julia 1 K, Szilágyi Lajosné 1 K, Nagy Károly 50 f. Pap József 2 K 40 f, Szabó László 2 K, ifj. Nyisztor József 2 K, Szabó János 1 K, Verézi Lajos 1 K, id. Juhász János 1 K, Karcsai Sándor 2 K, Balog Lajos 10 K 40 f. és több buzgó egyháztage karácsoni énekléssel harangalapra gyűjtött 12 K-t.

Mikola. Harangra összesen 1210 K 58 f. Az Ur asztalára kenyeret egész évben özv. Galgóczy Jenőné, bort Kölcsey Antal. Konfirm. emlékkönyvet Szabó Bertalan (25 K ért.). Vizsgai jutalomkönyv: Szabó Bertalan (5 K ért.). Tanítói lak lepadozására Váczi Mihály tanító 20 K. Perselypénz 75 K 98 f.

Misztótfalu. Az urvacsorához szükséges kenyeret özv. Barta Józsefné, a bort pedig Szilvási Imre adományozták egész éven át; egy

alkalommal Szeleczy Sándor kenyeret és bort. Az egyházfenntartási alapra az egyház által tartott bál jövedelme 148 K. Veres Albert (Nagysikárló) a toronyóra-alapra 1 K.

Nagybánya. Bál jövedelme 819 K 49 f. Özv. Virág Károlyné hagyománya 200 K, Beregszászi Sámuel alapítványa 400 K. Szegény gyermekek felruházására többen 104 K 40 f. Perselypénz 274 K 20 f. Ezenkívül többen kisebb összegeket adtak. Évi adományok összege 1913 K 09 f. Ur asztalára kenyeret adtak: Kis Jánosné, Torday Imre, özv. Lajos Györgyné, Marosfy Dezsőné, özv. Dobi Ervinné, özv. Szendy Antalné. Bort adtak: Molcsány Gáborné, Torday Imre, Marosfy Dezsőné, Bányai József, özv. Smaregla Pálné, Szerencsy József.

Nagyhodos. Báli jövedelem 66 K 53 f, Barta József 4 K, Baka József 11 K, Török Bálint 8 K, Szilágyi József 4 K, Kiss Károly vas terítőtartó az Ur asztalára 10 K. Aratási kereset 42 K 52 f, Nagyhodos község 24 K. Perselypénz 12 K 01 f. Segélyt kérő egyházak részére gyűjtött összeg 28 K. Összesen 210 K 06 f.

Nagykolcs. Az Ur asztalát kenyérrel a hívek látták el.

Nagypalád. Az Ur asztalára kenyeret adtak: id. Oroszi Ferencz, Hadady Lajos, Baranyi Sándor, Bornemissza Antal, Deák Sándor, id. Kis Sándor. Bort adtak: Hadady Lajos, id. Deák Sándor.

Ombod. Néh. Gulya Gulya István amaczi lakos 200 K, Helmeczy József egyházmegyei gondnok templomjavításra 100 K. Az Ur asztalát a hívek kenyérrel, N. Székely Mihály községi bíró borral látják el. Mártok Bálint-alapítvány 3115 K lelkész és tanító személyi pótlékára.

Patóháza. Az Ur asztalára kenyeret Tóth Mór, bort a lelkész adott. Özv. Balla Ferenczné 4 K. Karácsoni kántáláskor gyűlt 9 K 32 f. Tengeri a kántálásból eladva 30 K.

Pettyén. Az Ur asztalát kenyérrel és borral állandóan Böszörményi Sándor főgondnok látta el. Perselypénz 61 K 15 f.

Rozsály. Özv. Biró Gedeonné egész éven ellátta kenyérel az Ur asztalát.

Sárköz. Özv. Kurpé Józsefné egy úrasztali terítőt 8 K értékben Székely Lajosné egy úrasztalát 28 K, egy terítőt 4 K értékben, Kurpé Etelka Vass Sándorné az egyház pénztára javára 2 K, Kurpé Jánosné Butka Eszter 6 K, Angi István 6 K adományozott.

Sárkőzujlak. Péchy Margit az Ur asztalát egész éven át kenyérrel és borral ellátta.

Szamoskőröd. Kenyérrel és borral a hívek látták el az Ur asztalát; még pedig Kovács Zsigmond és neje, Csernáti Gyula és neje, Varga

Gyula és neje, Zsigray Zsigmond és neje, Sebestyén Ferencz és neje. Jéger Kálmán 1 K.

Szamoskrassó. Úrvacsorához kenyeret az egész évben gondnok adott. Mayer-alap kamatja 48 K, iskolai jutalomdíjakra 56 K. Perselypénz 25 K 55 f.

Szárzberek. Az Ur asztalára kenyeret egyes egyháztagek nejei szolgáltattak. Friedmann Jenő (izr.) iskola részére 10 K és Ferenczi Károly (gör. kath.) toronyalap részére 4 K. Egyháztagek szádellői egyház részére 14 K 44 f. Ugyancsak torony-alapra bál jövedelemből 75 K 20 f gyűlt.

Szatmárhegy. Takarékmagtár-alapra terményben gyűlt 5335 liter = 41·75 mázsa buza. Pénzben gyűlt 471 K. Az egyház közszükségleteinek fedezésére adakoztak : Gulya István amaczi lakos 200 K, Makai Elek lelkész 426 K 56 f. Szüretkor többen kollektálás útján 506 liter mustot és 19 K 84 f. Perselypénz 59 K 51 f. Az Ur asztalára kenyeret adtak: Asztalos Antalné, Sebestyén Lajosné, Fejér Sándorné, H. Szabó Lajosné; bort adtak: Sulyok Antal, Ferenczy József, Medgyesi Mihály. Ugyancsak Gulya István amaczi lakos az erdői fiókegyház közszükségleteire adott 200 K-t. Takarékmagtár-alap gyűjtésekor ingyen fuvar adtak: Lénárt Imre gondnok, Sebestyén Lajos, Fejér Károly, Erdei Antal, Medgyesi Mihály presbyterek egy-egy napon át.

Szinérváralja. Toronyjavításra: Mándy Zoltán 50 K, Tóth Mór 6 K, Lázai Endre 4 K, Szabó Ferencz 2 K, Makrai Gergelyné 2 K, Kurtner Kornél 2 K, Kiss Károly 1 K. Konfirmandusoknak bibliára: Szilágyi Tihamér 6 K. Toronyjavításra tartott bál jövedelme: 195 K. Iskolás növendékek tandíjmentességére többen 38 K 30 f. Ur asztalára kenyeret Sólyom Zsigmond, bort Ujfalussy Miklós (Remetemező) adott állandóan. Évi perselypénz 143 K 84 f.

Tisztaberek. Szoboszlai Sándor főgondnok úrvacsorához kenyeret és bort adott egy ízben. Nagy Sándor, Szabó István, Szabó György, Gergely József, Szarka Zsigmondné kenyeret adományoztak.

Udvari. Az Ur asztalát kenyérrel Papp Gyula, borral Szeőke Sándor látja el. Ezen kívül Szeőke Sándor és neje Szegedy Ilona az Ur asztalára 2 értékes ezüst tárgyért adományoztak 80 K értékben.

Uszka.

Józsefháza. Nagy Péter gyűjtése Amerikából 568 K, Helmeczy József, dr. Baltazár Dezső, Tóth Mór, Nagy Gyula (Apa), Szabó Károly (Sárközujlak) 20—20 K, Bónis József 30 K, Nagy Samu (Szatmár), Papolczy Zoltán (Apa), Egeyné (Krassó) 10—10 K, Hajdu Albert 2 K,

Oláh Sándor gyűjtése Hajduböszörményben 300 K, Benecz Jánosné 100 K, Takács Károly r. kath. plebános, Neumann Józsefné 10—10 K, Smid Györgyné, Smid Erzsébet 5—5 K, Sárközi Imre (Aranyosmedgyes) 4 K. Országos gyűjtésből 500 K. Bálok 200 K. Giesweisz Lászlóné (Józsefháza) egy keresztelő tálat és kannát 40 K értékben. Sipos Klára (Nagykolcs) Ur asztalára terítőt 30 K értékben. Magyar Teréz (Józsefháza) egy katedrai terítőt 50 K értékben. Mindezek templomépítés alkalmával használtattak fel.

Apahegy. Székely Gábor gondnok bort, özv. Czompa Józsefné kenyeret adtak az Ur asztalára.

Berend. Maák Lajos a gyermekeknek írószert adott.

Dobrácsapáti.

Erdőszáda. Gróf Degenfeld Sándor főgondnok az Ur asztalát kenyérrel és borral látja el; tanítói fizetésbe ad 280 K-t és tüzfát; szegény gyermekek felruházására és könyvekre mintegy 200 K értékűt. Az állam tanító fizetésébe ad 670 K és 200 K korpótlékot.

Görbed. Az egyház 12 hold földjét az egyháztagek munkálják.

Pálfalva. Az Ur asztalát kenyérrel özv. Béres Istvánné, borral Fodor Károly gazdatiszt látja el. De Gerando Attiláné a tanítónak személyéhez kötött évi 100 K pótlékot ad.

Az adományok összes értéke 21,645 K.

III. Az egyházak külélete.

Presbyterek száma anya- és leányegyházainkban 342. A 3 évenkénti kilépés nem történt meg Uszka, Felsőbánya, Magosliget, Dobrácsapáti egyházakban. Az egyháztanácsai gyűlések jegyzőkönyvét vezeti 39 helyen tanító, 7 helyen lelkész, 2 helyen világi.

Anyakönyvek (Garbolcz kivételével, hol rossz) jó állapotban vannak mindenütt. Tűrhető Sárközön. *Körlevelek* 5 helyen jegyzőkönyvbe iratnak, 35 helyen összecsomagolva év végén levéltárba tételnek. Nincs nyoma a körleveleknek Uszkában és (a multról) Garbolczon. *Lelkesi igató* nincs Méhtelek, Rozsály, Sárközujlak, Tisztáberek, Uszka, Kőszegremete, Vámfalu, Garbolcz, Homok, Kishodos, Magosligeten (11). *Levéltár* nincs Mikola, Rozsály, Sárköz, Szamoskrassó, Tisztáberek, Uszka, Kőszegremete, Garbolcz, Kishodos, Magosliget (10). Rendezés alatt van Szatmárhegy, Sárközujlak, Józsefháza. *Katalógus* nincs 16 helyen.

Vagyonsváltás sehol sincs. Telekkönyvezve vannak az ingatlanok.

Csakis Uszkán egy iskolatelek, Aranyosmedgyesen a csendőrségi telek, Kispaládon egy pusztá telek s Görbeden a cserélt kaszáló képez kivételt.

A számadás minden egyházban megvizsgáltatott, Tisztabereken azonban nincsen számadás, sőt a folyó évről még napló sincs. Az elrendelt havi zárlat sok egyházban nincs keresztül vive s így nem is lehet szó ez egyházakban az időközi ellenőrzésről. Ez egyházak: Nagypalád, Nagykolcs, Rozsály, Szárazberek, Krassó, Szamoskóród, Tisztaberek, Kőszegremete, Apa, Kispalád, Vámfalu, Magosliget, Garbolcz, Hirip, Kishodos, Kisperleske, Apahegy, Berend, Dobrácsapáti.

A számadások eredménye anya és leányegyházainkban a) bevétel: 194,886 K, b) kiadás: 173,657 K, c) maradvány: 20,957 K, tulkiadás: 362 K. Egyházi adóhátralék: 4810 K készpénz és búza, tengeri a következő egyházakban: Apa, Aranyosmedgyes, Avasujváros, Amacz, Nagybánya, Felsőbánya, Ombod, Homok, Pettyén, Kisperleske, Szinerváralja, Szárazberek, Kispalád, Sárköz, Mikola, Krassó, Misztótfalu, Uszka (igen sok!), Nagyhodos, Nagypalád, Görbed, Apáti (22). Alapítvány: 63,470 K. Tőkepénz: 309,230 K. Takarékmagtár 21 egyházban: 1473 köből (és mázsa vegyesen) búza; tengeri (rozs) 635 köből; pénz 26,138 K. Adósság: 130,668 K. Belhivatalnokok nincsenek kifizetve: Nagypalád, Berend, Magosliget, Uszka. Nem egészen: Patóháza, Sárközujlak, Kispalád, Kisperleske. Állami adó, egyházmegyei adó — Józsefháza és Tisztaberek kivételével — minden egyházban kifizettetett. Adókulcs birtokaránylagos, osztályba sorozás alapján mindenütt. Kivétel: Nagybánya, hol állami adó az alap, Avasujvároson pedig párbér. Erdőszádán az adózás önkéntes. A szükségletet 14 helyen nem fedezi a kivetett egyházi adó.

Templom 30 egyházban jó, türhető 2-ben, javítandó 7 (Nagybánya, Pettyén, Garbolcz, Homok, Kakszentmárton, Kishodos, Magosliget); rosz 6 (Kisperleske, Tisztaberek, Szamoskóród, Sárköz, Nagypalád, Dobrácsapáti); építés alatt Kispaládon.

Iskola 25 egyházban jó, javítandó 6 (Mikola, Krassó, Uszka, Adorján, Szárazberek, Kisperleske); rosz 7 (Szamoskóród, Tisztaberek, Magosliget, Homok, Amacz, Berend, Rozsály [most bérházban]); építés alatt Garbolczon.

Lelkészi lak 29 egyházban jó, türhető 4 (Uszka Misztótfalu, Egri, Kakszentmárton); javítandó 5 (Sárköz, Nagyhodos, Rozsály, Adorján, Garbolcz); rosz 3 (Szamoskóród, Tisztaberek, Magosliget); ódon Kispalád.

Egyházaink épületei *tűz ellen* a Foncierénél vannak biztosítva Szatmárhegy kivételével (Magyar Gazdánál). Biztosítási összeg (Sár-

köz, Nagykolcs, Mikola, Garbolcz kivételével, amelyek adatot nem nyújtottak) 473,384 K, biztosítási díj évente 1733 K.

Temető (4 községi és 2 magán kivételével) egyházi mind, árkolva vagy kerítve. Árok, vagy kerítés nélkül: Szatmárhegy, Sárköz, Kőszegremete, Homok.

Új építkezések:

Apa. Templomkerítés 480 K.

Aranyosmedgyes. Kerítés, melléképület lelkeszi lakon 257 K.

Avasvámfalú. Toronybádogozás 300 K.

Batiz. Kerítés 292 K.

Nagyhodos. Sütő 207 K.

Nagykolcs. Templom torony 32,870 K.

Ombod. Templomjavítás, orgona 7,952 K.

Pettyén. Fásszin 36 K.

Rózsály. Sütő, kerítés 492 K.

Szárazberek. Lelkeszi, tanítói lak cserépfedése 1600 K.

Sárközüjlak. Ól 163 K.

Szamoskrassó. Orgona javítás, istálló 800 K.

Józsefháza. Templom torony építés 36,000 K.

Udvari. 548 K.

Dobrácsapáti. Téglavetés 1693 K.

Pálfalva. Ól 600 K.

Az új építkezés összköltsége 85,288 K.

Épületek fentartására fordított 20,327 K.

IV. Népmozgalmi adatok.

1. Született	törvényes fi: 443, nő: 435 = 878
	törvénytelen fi: 43, „ 37 = 80
Áttért	„ 8, „ 7 = 15

Szaporodási alap: fi: 494, nő: 479 = 973

2. Meghalt	„ 394, „ 340 = 734
------------	--------------------

Kitért „ 7, „ 1 = 8

Fogyási alap: fi: 401, nő: 341 = 742

Szaporodás 1907-ben fi: 93, nő: 138 = 231.

Népesség 1907-ben fi: 11,830, nő: 12,442 összesen 24,272.

3. Házasságra lépett tiszta református: 210 pár, vegyes: 51 pár.
Egyességet javunkra kötött 7, egyességet nem kötött 44.

V. Belhivatalnokok, tisztviselők.

42 lelkészi állomásunk közül 2 jött üresedésbe 1907. folyamán s így 40 egyházban volt rendes lelkész — egyben pedig (Tisztaberek) beszoigáló lelkész — az év végén.

Helyettes lelkész volt alkalmazásban az év első felében Szatmár-hegyen (az év második felében rendes lelkész); segédlelkész Nagybányán, Méhtelegen, Kakszentmártonban; lelkészi kisegítő Magosligeten (előbb s. lelkész).

Tanító 45 rendes, 2 ideiglenes.

Presbiterek tisztokban általában véve buzgón, vagy kötelességszerűen járnak el. Templomot jórészen buzgón látogatják.

A belhivatalnokok között a viszony szívélyes, jó, hivatalbeli, de nem panaszt.

VI. Népiskolai adatok.

48 anya- és leányegyházunk közül 39-ben volt iskolánk 47 tantanítással (1 bérelt: Rozsály). 9 egyházban állami az iskola. 2 egyházunkban a helyi állami iskola mellett fennáll felekezeti iskolánk is. Az iskolafentartó 39 egyházban 47 tanító (közük 3 nő) működik 47 iskolában s egy kántor (Nagybányán) mint vallástanító. Iskoláink közül 38 egyházban az iskola 6 osztályu; 7-ben (Amacz, Batiz, Homok, Kishodos, Kőszegremete, Lázári, Rozsály) 5 osztályu; kettőben pedig (Dobrácsapáti, Magosliget) 4 osztályu.

Tanítók kötelesek 6—12 évig fi: 1605, nő: 1536, összesen 3141. Iskolába jár fi: 1495, nő: 1425, összesen 2920. Iskolát 12 év előtt elhagyta fi: 62, nő: 51, összesen 113. Iskolázatlan fi: 48, nő 60, összesen 108.

Ismétlő-iskola kötelesek 13—15 évig fi: 607, nő: 617, összesen: 1224. Iskolába jár fi: 507, nő: 494, összesen 1001. Iskolába nem jár fi: 100, nő: 123, összesen 223.

Konfirmáltak fi: 303, nő: 331, összesen 634.

Iskoláinkban a kerületi tanterv és tankönyvek használatnak.

A tanítás eredménye: (Lázári járvány miatt nem volt osztályozható) kitűnő 5, jeles 7, jó 16, elegendő 13, alig elegendő 3 (Kishodos, Pálfalva, Berend), nem elegendő Batiz és Tisztaberek tanítója.

Az állami iskolákban a vallástanítás kitűnő és jeles 2, jó 4, elegendő 5 helyen. Felsőfaluban gyenge eredménnyel Szőnyi Ilona tanítónő tanítja a vallást.

Felekezeti iskoláink felszerelése 3—4-től eltudva, sajnos, mind hiányos.

Az iskolaterem nem felel meg az egészségügyi követelményeknek 9 esetben.

A nem felekezetünk iskoláiba járók vallásos oktatását Nagybányán a lelkész, s. lelkész és kántor végzik, Felsőfaluban pedig az áll. elemi isk. tanítónő.

Jelentésem zártán vagyok
Avasujváros, 1908. aug. 29.

Kiváló tisztelettel:

Széll György,
esperes.

